

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

”Vi gjorde inte en anmälan - det var en oro”

**En kvalitativ studie om förskollärares syn på sin
anmälningsplikt**

Hanna Beckman & Martina Karlsson

Kandidatuppsats (SOPA 63)

HT 2017

Antal ord: 14 921

Handledare: Olof Pavalder

Abstract

Author: Hanna Beckman and Martina Karlsson

Titel: "We did not report, it was a concern" - a qualitative study about preschool teachers duty to report.

Supervisor: Olof Pavalder

Assessor: Annika Capelán

The aim of this study was to interpret and understand preschool teachers' perspective of their duty to report maltreated children to the social services. Four focus groups at four different preschools were used for the study. From the interviews, different themes were identified as important for the preschool teachers'. These themes were responsibility, consequences, excuses and priority. The analyses were based on two theories, one about responsibility and different roles by Bauman and the other one about how people explain their behaviour with excuses and justifications by Scott and Lyman. The preschool teachers explained that the duty to report is a given part of their profession but that there are some big issues with reporting. The study shows that preschool teachers need more support and feedback from the social services, that the responsibility of having their own name on the report is a burden, that it's hard to report families that they have a relationship with and that a report to the social services can affect their personal lives. To conclude it appears as the mandatory reporting of maltreated children to the social services needs to be developed and more adjusted for the preschool teachers.

Keywords: preschool teachers, maltreated children, mandatory reporting, focus groups, social work.

Tack!

Vi vill tacka vår handledare, Olof, för stöd och snabba svar under arbetets gång. Vi vill även tacka de förskolechefer som gjort våra fokusgrupper möjliga samt förskollärarna för deras medverkan. Till sist vill vi tacka Anders Beckman för stödet.

Innehåll

Abstract	2
Tack!	3
1 Problemformulering	5
1.1 Syfte och frågeställningar.....	6
2 Bakgrund	7
2.1 Begreppsförklaring.....	8
3 Tidigare forskning	9
3.1 Förskollärares erfarenhet av barn som far illa.....	9
3.1.1 Oro och anmälningar.....	9
3.1.2 Varför förskollärare inte anmäler.....	10
3.2 Förekomst av- och påverkan på barn som far illa.....	11
3.3 Samarbete med Socialtjänsten.....	12
3.4 Sammanfattning.....	13
4 Metod	15
4.1 Metodologiska överväganden.....	15
4.2 Urval.....	15
4.2.1 Svårigheter med urvalet.....	16
4.3 Fokusgrupper.....	17
4.4 Intervjuguide.....	18
4.5 Metodens tillförlitlighet.....	19
4.6 Bearbetning av empiri.....	20
4.7 Etiska överväganden.....	21
4.8 Arbetsfördelning.....	22
5 Teori	24
5.1 Moraliskt ansvar.....	24
5.2 Ursäkter och rättfärdigande.....	26
6 Analys	28
6.1 Presentation av intervjupersonerna.....	28
6.2 Handling och konsekvens.....	29
6.3 Ansvar.....	33
6.3.1 Flytande ansvar.....	35
6.3.2 Att hantera ansvaret.....	36
6.4 Ursäkter.....	38
6.5 Vem gör man rätt för?.....	42
7 Diskussion	46
7.1 Sammanfattning.....	48
7.1.2 Förslag på vidare forskning.....	48
8 Referenser	50
9 Bilagor	54
9.1 Presentationsbrev.....	54
9.2 Intervjuguide.....	55

1 Problemformulering

Yrkesgrupper som arbetar med barn är skyldiga att anmäla när de misstänker att ett barn far illa (Socialtjänstlagen, 2001:453). Förskollärare träffar barnen på förskolan varje dag och är ofta de första att oroa sig för dem (Killén, 2014), trots det är barn i förskoleåldern den grupp där minst antal anmälningar görs på barn man misstänker fara illa (Prop. 2012/13:10). I propositionen *Stärkt stöd och skydd för barn och unga* (2012/13:10) beskrivs barn som far illa som barn som utsätts för psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld, kränkningar, negligering eller problem i relationen till sin familj. Om ett barn blir fysiskt misshandlad under sina fem första år finns det en större risk för att utveckla psykiska problem och riskbeteende under tonåren (Lansford, Dodge, Pettit, Bates, Crozier & Kaplow, 2002).

Så gott som alla barn mellan 0-6 befinner sig inom barnomsorgen och goda möjligheter finns därmed för att fånga upp de barn som far illa (Lundén, 2010). Barnens första år ses som kritiska då det är under den perioden som de utvecklar en grundläggande trygghet och skapar en anknytning till sina vårdnadshavare (Gilbert, Kemp, Thoburn, Sidebotham, Radford, Glaser & Macmillan, 2009). Långt mer än enbart fysisk misshandel påverkar barn negativt (Annerbäck, Wingren, Svedin & Gustafsson, 2010) och under barnets första tre år är kvaliteten på relationen mellan vårdnadshavaren och barnet avgörande för barnets emotionella utveckling, förmåga att lära samt funktionsnivån som vuxen (Killén, 2014).

När barn utsätts för fysisk, psykisk eller sexuell misshandel, vittnar våld mellan föräldrar eller bor med människor som missbrukar, har psykisk problematik eller har suttit i fängelse, har barnen en större risk att få problem med alkohol, droger, övervikt, depression och självmordsbenägenhet (Annerbäck et al. 2010: Felitti, Anda, Nordenberg, Williamson, Spitz, Edwards, Koss & Marks, 1998). Situationer där barn far illa kan vara både långvariga och kortvariga, men ju yngre barnet är och desto allvarligare problematiken är, desto mer påverkan har det på barnets fortsatta utveckling (Gilbert et al. 2009). Om misshandeln och försummelsen som barn utsätts för uppmärksammas tidigare minskar den negativa påverkan som det har på barnen (Annerbäck, Sahlqvist, Svedin, Wingren & Gustafsson, 2012). Det är därmed viktigt, för att kunna uppmärksamma de barn som behöver hjälp och säkerställa deras hälsa

samt välfärd, att anmälningar görs till socialtjänsten (Gilbert et al. 2009: Socialstyrelsen, 2014).

En del i förskolans mål är att bidra till att barn får goda uppväxtvillkor genom att stödja deras emotionella, sociala och intellektuella utveckling (Lundén, 2010). Förskolan har därmed en stor del i att hjälpa barn som far illa att få den hjälp som de behöver (ibid.) Enligt flera studier upplever dock personal inom förskolan att det är svårt att göra en anmälan utifrån sina misstankar eller sin oro (Lundén, 2010: Sundell, 1997: Svensson & Janson, 2008). Ungefär tre fjärdedelar av barnen som personalen trodde far illa anmäldes inte (Lundén, 2010). När förskollärare ska ta ett beslut om att anmäla ett barn som far illa hamnar de i en inre konflikt för vad som är bäst för barnet, sin egen osäkerhet kring anmälan samt den fortsatta kontakten med föräldrarna (Svensson & Janson, 2008). Uppfattningen om vad det innebär att fara illa framstod som personlig, eftersom personal som arbetar med samma barn kan ha olika uppfattningar om vem och varför de oroar sig. Det kan leda till att det blir väldigt svårt att anmäla, eftersom en förskollärare kan vara den enda på avdelningen som känner oro för ett visst barn och inte har någon att dela den med (Lundén, 2010).

Med hänvisning till ovan har förskollärare goda möjligheter att uppmärksamma när ett barn far illa. Det finns dock svårigheter med att anmäla och det görs inte i den utsträckning som det borde. Barn som far illa i ung ålder riskerar att påverkas negativt senare i livet, och när förskollärare inte anmäler finns en risk att barn fortsätter leva i en miljö där de far illa. Det är därmed viktigt att få en djupare förståelse för hur förskollärare resonerar kring att anmäla barn som far illa till socialtjänsten.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att genom intervjuer tolka och förstå förskollärares perspektiv på barn som far illa-anmälan till socialtjänsten.

- Hur upplever förskollärare sitt ansvar kring att anmäla och hur förklarar de sitt handlande?
- Vad menar förskollärarna påverkar dem i beslutet att anmäla?

2 Bakgrund

För att ge en helhetssyn från nationell till kommunal nivå lyfter vi här fram lag, proposition, riktlinje och policy kring barn som far illa-anmälan till socialtjänsten.

Det är socialtjänstens roll att gå in som stöd när vårdnadshavare inte kan eller har möjlighet att uppfylla sina barns behov (Socialstyrelsen, 2014). För att kunna göra det behöver socialtjänsten vetskap om ett barn lever i en miljö där den inte får sina behov uppfyllda, därför finns anmälningsskyldigheten (ibid.). Enligt socialtjänstlagen (2001:453) 14:1 ska verksamheter som arbetar med barn och unga anmäla till socialnämnden när de misstänker eller får vetskap om att ett barn far illa. Enligt 14:1b får socialnämnden återkoppla till anmälaren med information om en utredning har öppnats, inte öppnats eller om en utredning redan pågår om detta anses lämpligt (ibid.).

Det finns många svårigheter kring anmälningsskyldigheten, och en är betydelsen av *barn som far illa* (Prop. 2012/13:10). Det är viktigt att arbeta fram ett arbetssätt som gör att socialtjänsten och de resterande anmälningsskyldiga yrkeskategorierna har liknande syn på vad som bör anmälas. Det är därför betydelsefullt att varje kommun har kompletterande riktlinjer för att underlätta bedömningarna (ibid.). Malmö stad har tagit fram riktlinjer gällande anmälningsskyldigheten för dem som arbetar med barn (Malmö stad, 2013). En viktig aspekt, som både propositionen och Malmö stad tar upp, är att anmälningsskyldigheten endast inbegriper misstanke om att ett barn far illa, och därmed behöver anmälaren inte vara helt säker på att det den misstänker stämmer (Malmö stad, 2013: Prop. 2012/13:10). Vad som definierar att ett barn far illa kan vara olika och kontextbundet. Regeringen har, via barnskyddsutredningen, gjort klart att det inte är möjligt att ange bestämda kriterier för när ett barn far illa (Prop. 2012/13:10). Däremot har de gett faktorer som kan vägleda. Det kan bl.a. handla om fysisk, psykisk eller sexuell misshandel, försummelse, otillbörligt utnyttjande, våld inom familjen, barnets beteende, missbruk och kriminalitet (Malmö stad, 2013: Prop. 2012/13:10)

Malmö stad (2013) tar upp att anmälningsplikten kan kännas tung och svår. De skriver även att om man som anmälningsskyldig känner en oro för ett barn finns det troligtvis en anledning till detta, och att det är viktigt att tro och lyssna på sig själv. Det är viktigt för barnen att en anmälan görs, och det gör att de kan känna sig sedda och

betydelsefulla. Med hänsyn till barnets ålder och mognad kan information ges till barnet vid en anmälan. Det är i vissa fall viktigt att även vårdnadshavarna får information om att en anmälan ska/har gjorts. Det är ofta vårdnadshavarnas reaktion som gör en orolig inför en anmälan, men man kan alltid hänvisa till SoL 14:1 och förklara att det är ens skyldighet. Det är viktigt att personal som är orolig har stöd från kollegor och chef (ibid.).

2.1 Begreppsförklaring

Anmälan till socialtjänsten om ett barn som far illa har många olika namn, ovan har begreppet ”Barn som far illa – anmälan” använts. Fortsättningsvis, för att underlätta läsningen, kommer den här studien att använda begreppen orosanmälan och anmälan.

3 Tidigare forskning

Forskningen som här redogörs för hittades genom avancerade sökningar på lubsearch där vi letade efter forskning som var peer-reviewed. För att hitta artiklar som passade vårt syfte och kunde ge information om anmälningar inom förskola, barn som far illa och förskollärares uppfattningar sökte vi på ord som "maltreatment preschool", "child abuse Sweden" och "anmälningsplikt". I några av de artiklar sökningarna gav hittade vi även referenser till annan forskning som vi fick användning för. Det var vanligt att författarna hade fler relevanta artiklar och genom att söka på deras namn fann vi mer forskning. En annan väg för tidigare forskning var tidskriften "Child abuse and neglect" som vi hittade via en artikel.

Studien använder sig av flera internationella artiklar. Den internationella forskningen tar upp ämnen som anses vara relevanta och överförbara i svensk kontext, så som påverkan av misshandel på barns utveckling. När det gäller det sociala skyddssystemet kopplat till barn som far illa har enbart svensk forskning används då det anses vara specifikt för Sverige. Några av de artiklar som används är skrivna för nästan 30 år sedan, men på grund av att de är underlag för flera nya studier anses innehållet vara relevant som bakgrund för dagens forskning.

3.1 Förskollärares erfarenhet av barn som far illa

Förskollärare är en av de yrkeskategorier som möter barn tidigt i deras liv, och spelar därför en stor roll när det kommer till att uppmärksamma missförhållanden (Sundell, 1997). Vid tanken av att anmäla ett barn som far illa till socialtjänsten kan förskollärare hamna i en inre konflikt (Svensson & Janson, 2008). En konflikt mellan att göra vad som anses vara rätt för barnet och sin egen osäkerhet kring att anmäla och den fortsatta kontakten med föräldrarna (ibid.). 77% av respondenterna uppger att de känt sig hotade vid flera tillfällen i samband med en orosanmälan och att den vanligaste känslan efter en anmälan är obehag (Svensson och Janson, 2008).

3.1.1 Oro och anmälningar

En vanlig anledning till att förskollärare misstänker försummelse är för att barnens föräldrar har missbruksproblematik eller psykiska problem (Sundell, 1997). Oron är ofta förknippad med barnets hemsituation och oro under en längre tid innebär en starkare oro (Svensson, Andershed och Janson, 2015). Att vara orolig för barnets hemsituation innebär i många fall att man även blir orolig för barnets hälsa och utveckling (Svensson et al. 2015). Andelen anmälda barn av de som förskollärare blir oroliga för varierar mellan olika studier men ligger runt 30% (Sundell, 1997: Svensson och Janson, 2008: Svensson et al. 2015).

I de flesta anmälningar som görs till socialtjänsten är de vanligaste faktorerna att både barnet och föräldrarna visar på ett avvikande beteende (Sundell, 1997). Avvikande beteende hos barn kan vara att de kommer smutsiga, bär trasiga kläder, har koncentrationssvårigheter, dåligt självförtroende eller att deras egna berättelser innehåller faktorer som oroar. Hos föräldrarna handlar det om att de beter sig oberäkneligt mot barnen, att de dyker upp påverkade av berusningsmedel eller att de hämtar barnen försent, alternativt inte alls. Den absolut främsta anledningen till att förskollärare gör en orosanmälan är för att föräldrarna har ett pågående missbruk (52%). Mindre vanliga anledningar till att anmäla är misstanke om psykisk eller sexuell misshandel och problem mellan föräldrarna (ibid.).

Den genomsnittliga tiden mellan uppkommen oro till gjord anmälan är 14.1 månad, vilket innebär att det kan gå längre än två år för vissa barn att bli anmälda (Sundell, 1997). Förskollärare tycker olika i frågan om när det är rätt tid att anmäla ett barn som far illa (Karmen och Riine, 2016). 65,9% anmäler direkt när de blev oroliga, 17,7% samlar på sig tillräckligt med bevis för att vara säkra innan de anmäler och 16,4% anmäler när de upptäcker att det är ett ständigt återkommande problem som gör att barnet far illa (ibid.).

3.1.2 Varför förskollärare inte anmäler

En av de vanligaste anledningarna till att inte anmäla ett barn trots oro är osäkerheten kring om barnet far illa eller inte (Sundell, 1997). Det finns tydligare tecken när ett barn utsätts för fysisk eller sexuell misshandel än vad det finns vid psykisk misshandel (Karmen och Riine, 2016). En annan vanlig anledning är att förskolorna anser sig kunna

lösa situationen på egen hand (Karmen och Riine, 2016; Svensson och Jansson, 2008). Det kan innebära att förskolläraren själv pratar med föräldrarna eller väntar ut att eventuella konflikter inom familjen ska lösas. Att ha en bra kontakt med föräldrarna är en faktor som sänker oron och benägenheten till att anmäla (Svensson et al. 2015). Andra anledningar till att anmälan inte görs är för att de har tidigare dåliga erfarenheter av att ha anmält och tror inte det ska komma något bra av att anmäla, att de inte anser att barnets situation är tillräckligt allvarlig eller att de är rädda för hur föräldrarna ska reagera (Sundell, 1997; Svensson och Jansson, 2008). 63% av förskollärarna hade någon gång vetat om att ett barn for illa men trots det varit motvilliga till att anmäla (Sundell, 1997).

3.2 Förekomst av- och påverkan på barn som far illa

Forskning visar att 15,2% av barnen har blivit slagna av sin vårdnadshavare, och 6,4% uppger att de blivit slagna fler än en gång (Annerbäck et al. 2010). 12,1% av de som går i årskurs sju, 18,6% av de som går i årskurs nio och 16% av de som går andra året på gymnasiet uppger att de någon gång blivit misshandlade av en vårdnadshavare. I de flesta fallen är det den biologiska föräldern som är förövaren (ibid.). I en studie gjord två år senare uppger 16,3% av barnen i årskurs nio och årskurs två på gymnasiet att de blivit slagna av en förälder eller annan vårdnadshavare och 7 % uppgav att de blivit slagna mer än en gång (Annerbäck et al. 2012). Fysisk misshandel är även ofta associerat med någon annan form av misshandel.

När ett barn blir fysiskt misshandlat under sina fem första år finns det större risk för psykiska problem och beteendeproblematik under tonåren (Lansford et al. 2002) Konsekvenserna, så som psykiska problem och beteendeproblematik, av tidig fysisk misshandel kvarstår ända in i tonåren och påverkar tre av fyra barn som blivit fysiskt misshandlade under sina fem första år (ibid.).

Barn som blivit slagna av sina föräldrar visar en högre grad av dålig hälsa och riskbeteende vid femton och sjutton års ålder än barn som inte blivit slagna (Annerbäck et al. 2012). Ungdomar som upplevt fysisk misshandel som barn missar nästan dubbelt så mycket skola, är mindre inställda på att studera vidare och har i högre grad aggression, depression, PTSD och sociala problem (Lansford et al. 2002). Bland både

tjejer och killar kan man se ett samband mellan att ha blivit slagen av ens förälder och självskadebeteende samt dålig hälsa (ibid.).

Även annan misshandel än fysisk påverkar barnen senare i livet (Felitti et al. 1998). När barn är med om fysisk, psykisk eller sexuell misshandel, våld mellan föräldrar, bor med människor som missbrukar, har psykisk problematik eller suttit i fängelse har de fyra till tolv gånger större risk att få problem med alkohol, droger, depression och självmordsbenägenhet (ibid.). De bedömer även sin egen hälsa som sämre oftare än människor som ej upplevt misshandel och har större risk för grav övervikt (ibid.).

Försummade barn har i hög grad psykiska problem och problem med sin utveckling, språkutvecklingen är en del som kan drabbas (Jakobsson, Lagerberg & Ohlsson, 1979). Barns fysiska hälsa är ofta sämre än barn som ej anses vara försummade. Det är viktigt att uppmärksamma när barn visar genom sina symptom att de inte har det bra, det är även viktigt att komma ihåg att barn kan lida utan att visa några symptom (ibid.). Professionella som arbetar med barn behöver ha kunskap och vara medvetna om störningar i utvecklingen och signaler som visar på att något inte står rätt till och hur de ska möta de här barnen på bästa sätt (Jakobsson, Lagerberg & Ohlsson, 1979; Mortensen & Barnett, 2016).

3.3 Samarbete med Socialtjänsten

När en orosanmälan kommer in till socialtjänsten ska socialarbetaren bestämma om en utredning ska startas eller inte (Cocozza, Gustafsson & Sydsjö, 2007). När socialarbetaren ska bedöma ifall ett barn far illa är det familjen de använder för att få information (Cocozza, Gustafsson & Sydsjö, 2006). Det är väldigt sällan som socialarbetaren tar kontakt med personen som gjort anmälan för att få veta mer (ibid.). En studie visar att i 11 % av anmälningarna samlas det aldrig in mer information om situationen. Enbart 5 % av barnen träffar socialarbetaren utan familjen och 53 % träffar aldrig socialarbetaren (ibid.).

Professionella påverkas av tidigare erfarenheter av att göra en orosanmälan när de ska ta beslut kring om de ska göra en ny (Cocozza, Gustafsson & Sydsjö, 2006). I 14 % av

fallen i en studie valde förskollärare att inte anmäla på grund av de dåliga erfarenheter de tidigare haft med socialtjänsten (Sundell, 1997). I samma studie uppgav 55 % att de var nöjda med kontakten med socialtjänsten, resterande del var dock väldigt missnöjda (ibid.). En stor andel (73 %) var missnöjda på grund av den dåliga återkopplingen som socialtjänsten hade. En mindre andel (18 %) var missnöjda då de hade erfarenhet av att socialarbetaren hjälpt familjen att byta förskola efter en anmälan kommit in (ibid.). 43 % av förskollärarna i en annan studie uppgav att de inte fick det stöd som de hade behövt av socialtjänsten (Svensson & Janson, 2008).

3.4 Sammanfattning

Vanliga anledningar till varför anmälningar inte görs är på grund av att förskollärarna är oroliga för hur relationen till föräldrarna kommer att påverkas efter, de tror att de kan lösa problemen med hjälp av förskolans resurser eller att de inte tror att det kommer komma något bra ut av att anmäla (Sundell, 1997; Svensson & Janson, 2008). Vi har inte hittat forskning på vad i relationen till föräldrarna de är rädda för att skada, hur de ska hjälpa barnen med förskolans resurser och i vilka situationer. Därmed är det intressant att försöka belysa mer kring hur stor påverkan de här faktorerna har i valet att anmäla. När ett barn far illa innan fem års ålder ökar risken för att drabbas av psykiska och beteendeproblem senare i livet (Lansford et al. 2002), vilket tyder på att det är viktigt att barn som far illa får hjälp vid ung ålder.

När professionella med anmälningsplikt ska anmäla påverkas de av sina tidigare erfarenheter av socialtjänsten (Cocozza, Gustafsson & Sydsjö, 2006). Vi upplevde när vi läste tidigare forskning kring kontakten med socialtjänsten att missnöjet inte var specificerat. Det framkom att många upplever ett missnöje och den största anledningen till missnöje är bristen på återkoppling och dåligt stöd från socialtjänstens sida (Sundell, 1997; Svensson & Janson, 2008). Vi började då fundera på vilken typ av återkoppling och stöd saknar de? Det här framkom inte och var något vi blev nyfikna på. Då mycket av den tidigare forskningen är kvantitativ anser vi att en kvalitativ studie kan bidra med fördjupad kunskap kring ämnet. Vi anser att om det ska ske en förändring behövs en förståelse kring vad förskollärare själva lyfter upp och specificerar som problematiskt.

4 Metod

4.1 Metodologiska överväganden

Till vår studie har vi valt att använda oss av en kvalitativ metod. I en kvalitativ metod ligger tyngdpunkten på att förstå den sociala verkligheten genom att undersöka hur respondenterna tolkar denna verklighet (Bryman, 2011). Det viktiga är inte att hitta mätbar och generaliserbar data utan att lyfta fram människors känslor, upplevelser, attityder och intentioner (Ahrne & Svensson). En kvalitativ metod har ett induktivt sätt att se på teori och praktik. Det innebär att det är utifrån forskningsresultaten som teorin skapas, det finns inte en hypotes redan innan (Bryman, 2011). Vi anser därmed att en kvalitativ metod ger svar på studiens frågeställningar och även ger möjlighet till respondenterna att ta upp saker kring temat som inte ingår i frågeställningarna. En brist med en kvalitativ studie är att materialet ej kommer bli generaliserbart och inte heller bli replikerbart, utan den kommer endast lyfta fram enskilda förskollärares tankar. Det ger dock en inblick i hur flera förskollärare ser på ämnet och kan användas som en vägledning för fortsatta studier inom ämnet. Studien använde sig av 4 fokusgrupper, i två av grupperna medverkade tre förskollärare per grupp, i en av grupperna medverkade fyra förskollärare och i den sista gruppen medverkade två förskollärare. Varje intervju pågick i ungefär 1,5 timme.

4.2 Urval

Population är den grupp människor som en studie kan göra sitt urval från (Bryman, 2011). Det är forskningsfrågan som avgör vilken populationen är och därmed vilka respondenter som kan intervjuas (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). I den här studien är det utbildade förskollärare inom Malmö stad som utgör populationen. För att välja respondenter användes ett tvåstegsurval där första steget var att välja organisationer och andra steget att välja respondenter (ibid.). För att välja organisationer användes ett målinriktat urval. Ett målinriktat urval är när man väljer respondenter utefter att de ska vara relevanta för frågeställningar och problemformulering (Bryman, 2011). Eftersom populationen är förskollärare, är organisationerna förskolor. Tanken var att fyra förskolor inom olika områden i Malmö stad skulle användas, detta för att få en viss variation i empirin. Ett flertal förskolor, i alla stadsområden i Malmö,

kontaktades och när en förskola i ett område tackat ja kontaktades inga fler i det området. Under det första samtalet med förskolechefen på varje förskola sa de antingen nej till medverkan eller så var de intresserade och ett första mejl med informationsbladet skickades ut, se bilaga 1. Eftersom det var många som inte kunde medverka blev vi tvungna att gå utanför vår tanke om att förskolorna skulle ligga i olika stadsområden. Detta ledde till att vi inte fick den variationen vi hade önskat. Eftersom vi gjort djupdykande kvalitativa intervjuer och inte var ute efter att generalisera, tror vi inte att detta påverkat studien.

När förskolorna var utvalda användes ett målinriktat urval igen för att välja ut respondenter. De personer som var av intresse för studien var utbildade förskollärare. Eftersom det kan påverka studien om det är cheferna på förskolorna som väljer ut respondenter genom att de skulle kunna välja de som kommer säga "rätt" saker (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015) var vår intention att ta kontakt med förskollärarna själva och erbjuda de att vara med. I kontakten med cheferna framkom det dock, av bemanningsskäl, att de själva ville kontakta förskollärarna och se om de hade intresse och möjlighet av att vara med. Under intervjuerna framkom det att en fokusgrupp hade blivit tillsagda att medverka av chefen medan de andra tre frivilligt hade anmält sig när förfrågan skickats ut till alla. Även om chefen skulle kunna påverka intervjupersonernas svar kan det undvikas till exempel genom att använda flera intervjupersoner samt att intervjuerna pågår under en längre tid (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Eftersom våra intervjuer pågick i cirka 75 minuter, det var mer än en intervjuperson och noggranna förberedelser gjorts inför intervjuerna, tillförsäkras en trovärdighet då det är nästintill omöjligt för chefen att påverka svaren.

4.2.1 Svårigheter med urvalet

I rekryteringen av förskolor var det väldigt många som sa nej till att medverka. Den vanligaste anledningen var att det inte fanns tid eller resurser för att avvara flera förskollärare samtidigt. Många av de förskolechefer vi pratade med berättade även att de var mitt i en omorganisation, och att det också påverkade att det inte hade möjlighet att delta. Det kan därmed antas att det hade varit lättare att få tag på intervjupersoner om vi hade använt oss av enskilda intervjuer. Vi bokade, trots många nej, in tre fokusgrupper på olika förskolor relativt tidigt i processen. Samtliga intervjuer ställdes

dock in i början av den aktuella veckan. En intervju avbokades helt medan två ombokades på grund av sjukdom. Vi fick därmed ta kontakt med ännu fler förskolor och tillslut kunde vi boka in två till så att vi sammanlagt fick fyra intervjuer. I den fjärde intervjun var det endast två förskollärare som deltog, då de två andra som skulle deltagit hade blivit sjuka. Vi förstod av förskolecheferna att många förskolor är underbemannade samt att hösten är en tid då många blir sjuka, och speciellt inom förskoleverksamheten, vilket förklarar en del av varför vi hade problem i rekryteringsprocessen.

4.3 Fokusgrupper

Fokusgrupper är en grupp människor som diskuterar ett ämne eller tema och fokus ligger på gemensamma erfarenheter och kollektiva förståelser som kan växa fram ur diskussionen (Dahlin-Ivanoff, 2015). Fokusgrupper skapar en möjlighet för intervjupersonerna att utforska varandras åsikter och utveckla sina svar efter att ha hört andra resonemang (Bryman, 2011). Det kan skapa mer intressanta diskussioner än en vanlig intervju samt ge mer sanningsenliga svar då intervjupersonerna kan utmana varandras åsikter (ibid.). En fokusgrupp blir en naturligare miljö än en enskild intervjusituation och det kan vara lättare att yttra negativa erfarenheter när gruppen kan ha upplevt samma sak (Dahlin-Ivanoff, 2015). Det här märktes genom att när en förskollärare erkände att något var jobbigt kunde flera stämma in och hålla med.

De nackdelar som finns med fokusgrupper jämfört med vanliga intervjuer är bland annat att intervjuaren, gruppledaren, har mindre kontroll över hur intervjun utvecklar sig (Bryman, 2011). Det här upplevdes inte som ett problem under våra intervjuer då diskussionerna alltid höll sig inom ämnet. Det kan även vara svårare att organisera fokusgrupper då flera ska kunna medverka under samma tid och viss risk för gruppeffekter, så som en tystlåten gruppmedlem eller någon som tar över diskussionen, finns. Trots de negativa faktorerna som kan komma med en fokusgrupp anser vi att det är den bästa metoden för den här studien och kommer ge mest intressant data. Det här är på grund av att gruppmedlemmarna kan utmana varandras åsikter och även hjälpa varandra att komma fram till hur de tycker (Bryman, 2011).

4.4 Intervjuguide

Studien använde sig av en semistrukturerad intervjuguide, se bilaga 2. I en kvalitativ intervju är det önskvärt att intervjun kan röra sig i olika riktningar för att vad intervjupersonerna anser vara relevant och viktigt ska kunna träda fram (Bryman, 2011). Då studien utgår ifrån specifika teman och frågeställningar som ska besvaras passar en semistrukturerad intervjuguide eftersom intervjupersonen får en stor frihet och utrymme för att avvika från frågorna. Det är viktigt att intervjupersonen kan få förtroende för intervjuaren, vilket kan göras genom att ställa vänliga frågor och visa intresse, när förtroende skapats kan mer kritiska frågor ställas (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015).

En semistrukturerad intervjuguide kan vara en strukturerad lista över vilka frågeställningar som ska täckas (Bryman, 2011). För att skapa en intervjuguide kan man använda sig av olika teman utifrån studiens frågeställningar att utgå ifrån (Bryman, 2011). I den här studien började vi med att se på studiens frågeställningar och dela in de i teman. I varje tema diskuterades sedan vad som ansågs intressant och vilken information som behövs (ibid.). I en fokusgruppsdiskussion ska frågorna formuleras så att de belyser syftet, skapar diskussion och är av intresse för respondenterna (Dahlin-Ivanoff, 2015). Utifrån de tre teman som skapades ur frågeställningarna formulerades frågor. Intervjuguiden skapades med flera olika sorters frågor och under intervjun användes även sonderingsfrågor och tystnad. Sonderingsfrågor hjälper respondenten reflektera över det den sagt och tystnad ger intervjupersonen chans att tänka över och utveckla sina svar (Bryman, 2011).

Under intervjun är det viktigt att intervjuaren är lyssnande och låter intervjupersonerna ta plats (Bryman, 2011). För att testa intervjuguiden gjordes en intervju på några vänner som arbetar som förskollärare. Genom att göra intervjun på någon annan kan man ta reda på om frågorna ger svar som kan besvara frågeställningarna och även få öva på sin intervjuteknik (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015). Det är väsentligt att fokusgruppsintervjuer utförs i en bekväm och avslappnad miljö (Dahlin-Ivanoff), därför vi valde att ha våra intervjuer i ett avskilt rum på respektive förskola och vi bjöd på te, kakor och bullar. Intervjuerna inleddes med en presentation av gruppledare och därefter fick förskollärarna presentera sig själva.

4.5 Metodens tillförlitlighet

När en studies metod är anpassad för att besvara syftet och frågeställningarna påvisar det en stabilitet i studien (Lind, 2014). Vi anser att en kvalitativ metod lämpar sig för syftet och frågeställningarna som vår studie utgår ifrån. I processen att besvara studiens syfte och frågeställningarna är det samtidigt viktigt att ta hänsyn till andra faktorer, som trovärdighet och tillförlitlighet. När man mäter en studies tillförlitlighet och trovärdighet använder man sig av begreppen reliabilitet och validitet, och båda begreppen kan delas in i extern och intern (Bryman, 2011).

Extern reliabilitet utvärderar om studiens resultat skulle bli detsamma om den upprepas och intern reliabilitet handlar om att en studies material ska tolkas på samma sätt även om den har flera forskare (Bryman, 2011). Den externa reliabiliteten användes inte inom den här studien eftersom förskolläraernas upplevelser och åsikter troligen inte kan återupprepas med samma resultat. Intern reliabilitet användes i denna studie vid kodningen av empirin, då materialet kodades utifrån bestämda teman. När studier görs av två forskare och i form av intervjuer är det viktigt att ha forskarnas betydelse för intervjuerna i åtanke och hur de påverkar intervjupersonerna (Dahlin-Ivanoff, 2015). Förskollärarna skulle kunna ge de svar de tror att vi vill ha eller vägra att svara på våra frågor, på grund av bristande förtroende (i likhet med Bryman, 2011). Det är svårt för oss att avgöra om alla svar var helt sanningsenliga, dock så fanns det inga frågor som förskollärarna verkade ta illa vid sig av eller vägrade svara på. Kring svarens sanningsenlighet säkerställs en viss intern reliabilitet eftersom fokusgrupper användes och intervjupersonerna ifrågasatte varandras svar under intervjuerna. Under en fokusgruppsintervju är forskarens roll att leda gruppens diskussioner och försöka inta en avvaktande position (Dahlin-Ivanoff, 2015). Under våra intervjuer fick förskollärarna tala väldigt fritt och en ny fråga ställdes enbart när de inte hade mer att säga kring den aktuella frågan. Detta gjordes för att påverka resultatet av intervjun i mindre utsträckning (ibid.).

Validitet visar på om studien kommer fram till det som den säger att den gör (Bryman, 2011). Intern validitet kopplas till trovärdighet och innebär att forskaren ska säkerställa att den har tolkat respondenten rätt (ibid.). Trovärdigheten i en studie skapar mening, vilket är viktigt för dem som läser forskningen (Svensson och Ahrne, 2015). Under

intervjuerna användes korrigeringar och klargöranden om osäkerhet eller missförstånd uppstod. Det här gjordes för att stärka trovärdigheten (Svensson och Ahrne, 2015: Bryman, 2011). För att ytterligare säkra studiens trovärdighet används citat i analysen. Citat ökar trovärdigheten eftersom de är utdrag direkt från intervjuerna (Bryman, 2011). Den externa validiteten handlar om möjligheten till generalisering (ibid.). Eftersom denna studie intervjuade en liten grupp av Malmö stads förskollärare är generalisering inget som kommer att uppnås då urvalet inte kan anses vara representativt.

4.6 Bearbetning av empiri

En analys av intervjuer innehåller flera steg. Först och främst, då samtycke gavs från respondenterna, spelades intervjuerna in. Anteckningar skrevs parallellt med inspelningen för att dokumentera faktorer som inte kunde fångas med ljud, till exempel kroppsspråk och miljö. För att analysera intervjuer transkriberas inspelningarna (Svensson och Ahrne, 2015). Vi transkriberade våra inspelningar och nästa steg av analysen var att koda transkriberingarna. Innan kodning är det viktigt att vara påläst på materialet, därför startades kodningen med att endast läsa igenom den intervjun som skulle kodas (Bryman, 2011). Ett vanligt sätt att koda sin empiri är att tolka materialet utifrån bestämda teman (Jönson, 2010). Våra bestämda teman utgick från våra frågeställningar, men vi var även noga med att vara öppna för övriga saker som sas som inte passade in i frågeställningarna. Eftersom vi använde oss av fokusgrupper hade intervjupersonerna relativt mycket frihet att diskutera det som de ansåg vara viktigt och det blev naturligt att lyfta upp de temana som sågs som mest intressanta. Vi började då med baklängesarbete för att få rätt frågeställningar och syfte. Baklängesarbete är när man istället för att se på sin empiri och ta reda på hur den svarar på ens frågeställningar, ser man på empirin för att ta reda på vilken fråga det svarar på (Wästerfors, 2008). Vår studie har inte ändrats drastiskt från det första syftet och frågeställningarna, tanken har hela tiden varit att ta reda på hur förskollärare ställer sig till anmälningar. Det som har ändrats är att istället för att fokusera på vad vi tror är viktigt, ligger nu tyngdpunkten på att belysa vad förskollärarna tycker är viktigt. Ett exempel är att från början var tanken att kunskap skulle vara en stor del i analysen men efter intervjuerna insåg vi att många andra riktningar är mer intressanta och diskuterades mycket mer. Därför har både syfte och frågeställningar ändrats från första idén.

När man sedan ska koda materialet är det många som förespråkar att man använder överstrykningspennor, som symboliserar de olika temana (Jönson, 2010). Vi valde dock att färgkoda på datorn, detta för att vi ansåg det vara mer lättillgängligt och även bättre för miljön. Vi valde ut olika färger som representerade de olika temana och empirin färgkodades efter dessa vid nästa genomläsning (Bryman, 2011). Tredje gången materialet lästes igenom granskades markeringarna för att försöka hitta eventuella mönster. Eftersom temana var stora kodades dessa ytterligare en gång och delades in i nya teman (ibid.). Det var sedan dessa teman som användes i analysen.

4.7 Etiska överväganden

Etik handlar om att ge människor vägledning i hur man behandlar andra människor på ett bra sätt (Kalman och Lövgren, 2012). Etiken inom forskningsvärlden inbegriper samma sak, att forskare ska behandla sina respondenter på ett korrekt sätt och ha en medvetenhet i vad de utsätts för. Lagen om etikprövning som avser människor (2003:460) är en lag som kom till för att, inom forskning, skydda respondenten och dess värde. Då den här studien är en C-uppsats på universitetet skickades den inte in för etikprövning, men strävade efter att följa lagen. Lagen tar upp att forskning endast får utföras om den görs med respekt för människans värde, att människans behov och frihet ska sättas före forskarens och att de risker som tas inte får överväga forskningens värde (ibid.).

En viktig del som poängteras är vikten av respondenternas rätt till information och deras samtycke (Lagen om etikprövning som avser människor, 2003:460: Bryman, 2011, ss.131-132: Nygren, 2012). Det är något studien tog hänsyn till och grundlig information gavs till respondenterna innan intervjutillfället. Det var dels information om vad studien handlar om och även att deltagandet i studien är frivilligt, anonymt och de kan avbryta när som under intervjun. Samtycke skedde skriftligen och tog upp frågan om inspelning av intervjutillfällena och användning av deras diskussioner i studiens analys. Det var dock ett undantag där samtycket skedde muntligt på inspelningen och anledningen till detta var att intervjupersonen har skyddad identitet. Även om deltagandet i studien är anonymt valde vi att avstå från att namnet användes p.g.a. att vi

inte ansåg att risken som hen utsätter sig för när hen skriver under med sitt namn överväger denna studiens värde. För oss var det viktigare att intervjupersonen kände sig bekväm i situationen.

Intervjuer som är djupdykande och handlar om känsloladdade ämnen är en risk att delta i för intervjupersonerna (Nygren, 2012). Orosanmälan är ett ämne som förskollärare kan känna starka känslor kring. En skyddsfaktor är att studien valt att ha fokusgrupper som intervjuform. Fokusgrupper kan ses som ett lärotillfälle där man delar med sig av egna upplevelser och tankar (Dahlin-Ivanoff, 2015). Det kan även innebära att man stöttar och genom det agerar skyddsnät för varandra. Detta fick vi under våra intervjuer bekräftat flera gånger. Flera förskollärare sa att det var skönt att man kunde lära av varandra, men framför allt att det var skönt att fler än personen själv känt som den hade känt. Det är även viktigt att väga nytta mot risk för att etiskt motivera sin studie (Nygren, 2012). Denna studie tar upp ett känsligt ämne men eftersom alla, förskollärare och eventuellt nämnda barn i diskussionerna, hålls anonyma vidhålls integriteten och data som samlats in kommer endast att användas i denna studien. Studiens ämne anses vara viktigt då det indirekt handlar om barns bästa och barns rätt till ett skäligt liv (Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter, 2009).

4.8 Arbetsfördelning

I insamling av tidigare forskning och material för problemformuleringen har vi läst olika studier för att sedan sammanfatta dessa. Vi har båda läst alla studier och kritiskt granskat varandras textdelar för att båda ska vara lika insatta inom ämnet. Vid kontakten med förskolorna har vi turats om att ringa och vid den fortsatta kontakten har ansvaret legat hos den som ringde respektive förskola. Metod- och teori-avsnitten delades upp och vi ansvarade för olika delar av avsnitten. Dessa delar lästes sedan igenom tillsammans för en kritisk granskning. Intervjuerna delades in så att en hade huvudansvaret för intervjun och ställde frågorna, medan den andra antecknade och ställde följdfrågor när tillfälle gavs. Eftersom vi gjorde fyra intervjuer höll vi i två intervjuer var. Transkriberingarna delades även de upp på hälften, vilket innebar att vi transkriberade två intervjuer var. Kodningen av intervjuerna, analysen och diskussionen gjorde vi tillsammans.

5 Teori

För att kunna tolka och förstå våra intervjupersoners utsagor kring orosanmälningar har vi valt att utgå från en teori av Zygmunt Bauman (1993). Teorin handlar om den postmoderna etiken och hur den påverkar människan. För att kunna analysera vad det är som påverkar beslutet att anmäla använder vi oss av Baumans teori kring ansvar, arbetsrollen och avståndet mellan konsekvens och handling. Vi har även valt att använda oss av en teori om ursäkter och rättfärdiganden av Marvin Scott och Stanford Lyman (1968). Den här teorin används för att förstå hur forskollärare förklarar sitt handlande.

5.1 Moraliskt ansvar

Moralisk osäkerhet handlar om att det människor gör kan få en stor påverkan på andra, vilket innebär en svårighet i att veta hur man ska handla (Bauman, 1993). Avståndet som finns mellan handling och resultat gör det svårt att avgöra vilken effekt som handlingen kommer att ha, vilket innebär att man inte kan förutse konsekvenserna. Våra handlingar kan påverka människor vi ser, men kan även ha en stor inverkan på människor som vi varken träffar eller känner. Trots att syftet med handlingen är god kan katastrofala konsekvenser uppkomma för andra människor. Bauman (1993) menar att det är detta som är att handla i en postmodern tid, att moraliska val är faktiska val och han menar att detta gör mänskligheten invecklad. Det handlar inte om att människor är okunniga, dumma, svaga eller liknande. Det handlar om att i de problem vi möter, där alla val leder till svåra konsekvenser, måste det finnas nått som avgör vilket val vi väljer. Vilket val vi väljer beror på vad vi känner, det är våra känslor som styr oss. I en känslostyrd värld gör människor många val som varken kan anses vara ansvarsfulla eller övertänkta (ibid.).

Oförutsägbara konsekvenser påverkar även ansvaret (Bauman, 1993). På arbetsplatser kan det finnas många anställda vilket gör att varje person enbart utgör en liten del, det innebär att ingen enskild individ kan anses vara ensamt ansvarig för hela resultatet. Det leder till att ansvaret är flytande, skulden är allas och det kan inte anses göra någon skillnad om en person gör på annat vis. Ansvaret kan vara flytande på grund av

människors olika roller. I varje miljö spelar människor en viss roll och ingen av rollerna kan inbegripa hela individens jag. Individens "hela jag" är oersättlig men individens roll i olika miljöer kan ersättas med någon annan som kan följa rollens regler och färdigheter. Det innebär att ansvaret faller på rollen och inte individen vilket leder till tanken att "någon annan gör det" och därmed blir ansvaret flytande. Det finns dock tillfällen då rollen kan krocka med "jaget". Det är inte alltid det är så enkelt att skilja på sin roll på arbetet och sin roll som privat, och när det händer jobbiga saker på arbetet kan det kännas som att det tar sig in till "jaget" och påverkar det. Det kan då bli svårt att lämna det som skett på arbetet och inte ta med sig känslan av det hem (ibid.).

Människor behöver och vill ha sin roll och sitt ansvar och det är något som människor saknar när det tas ifrån dem (Bauman, 1993). Dock känns ansvaret stort att bära helt själv och man vill gärna ha någon som delar det yttersta ansvaret, man kan annars känna sig ensam, övergiven och hjälplös. Därmed är vi villiga att ta bort vår personlighet för att underkasta oss auktoritet eller normer för att undkomma ensamheten. När ett val är enbart vårt eget letar vi efter regler som tillförsäkrar att om man gör på det viset kommer resultatet bli bra. Det finns en strävan att ta skydd bakom dessa regler, problemet blir att det finns för många regler som motsäger varandra och hur noggrant man än följer reglerna kan man inte befrias från ansvaret. Det handlar inte om att antingen följa regler eller bryta mot dem utan om vilka regler som man ska följa och vilka man ska förkasta. För varje regel man följer så bryter man mot en annan och det går inte att undgå sitt eget ansvar. Bauman (1993) menar att i slutändan handlar det inte om att underkasta sig regler, utan auktoriteter. Man vill hitta någon som kan göra alla svåra val och ta alla jobbiga beslut åt en. Det finns ingen auktoritet som är större än alla andra och som kan visa vilken olydnad som är den rätta. Detta skapar en misstro till alla auktoriteter, och man börjar leta efter den som kan ge en störst trygghet. Det här är den post moderna moraliska krisen, vi har en valfrihet som aldrig tidigare varit så stor, samtidigt som vi bara letar efter en tillförlitlig auktoritet som kan vägleda och ta udden av vårt eget ansvar för våra val (ibid.).

Människors föreställningar mellan gott och ont kan skilja sig i både olika epoker men också mellan olika platser. Bauman (1993) utgår från att människor oftast inte försäkras om att andra har samma uppfattning av gott och ont utan utgår från att alla tänker

som en själv. Det räcker för människor att ”de som är som vi” tänker på samma sätt och kan lugna sig med det även om ”de andra” inte håller med (ibid.).

5.2 Ursäkter och rättfärdigande

Scott och Lyman (1968) förklarar ursäkter och rättfärdigande med teorin de benämner som *Accounts*. Det är snarlikt en förklaring men det används endast där det behövs för att undgå en konflikt eller för att förklara, antingen ens egna eller någon annans, häpnadsväckande eller dåliga beteende. Ursäkter och rättfärdigande används alltså när någon är anklagad för att ha gjort något fel. Vid ett ursäktande tar personen ansvar för både beteendet och faktumet att det är fel men lägger delar av skulden på något/någon annan, t.ex. hävdar att man agerade efter order av en högre auktoritet. Det finns olika variationer av ursäkter, en är *defeasibility*. *Defeasibility* är när en person påstår sig inte ha all information eller att ens vilja inte är helt fri och då kunde handlingen inte bli på ett annat vis. En människas handling döms ofta efter deras intentioner och de i sin tur bedöms efter vad konsekvenserna av handlandet blir. När då handlingen blir ifrågasatt kan personen i fråga hänvisa till att den inte kunde förutse vad konsekvenserna av handlandet skulle bli. Den här ursäkten funkar dock ofta dåligt när personen man gör ursäkten för känner en väl och anser att man bör ha förstått konsekvensen av ens handlande. Det kan även vara att man erkänner att man kunde förutse vad konsekvensen eventuellt skulle bli av ens handlande men att man inte trodde det var särskilt troligt. En annan form av ursäkt är *scapegoating*, vilket är när man menar att handlingen är på grund av beteende eller attityder från andra. Man lägger över ansvaret för handlingen på någon annan till exempel när man skyller sitt droganvändande på att man på grund av ens föräldrar inte kan vistas hemma (ibid.).

När ett rättfärdigande används tar personen i fråga ansvar för beteendet men inte faktumet att det är fel, det används för att neutraliserar handlingen eller konsekvensen för ens handlande (Scott & Lyman, 1968). Till skillnad från ursäkter så försöker personen visa på det positiva i ens handlande. Det finns olika sorters rättfärdigande där personen försöker neutralisera handlandet. Ett är genom att hänvisa till att man är lojal mot någon annan och därmed är ens handling rätt. Ens *accounts* kan bli accepterade och godkända. Inom grupper kan även vissa sorters *accounts* bli rutin och vara fullt

accepterade där medan om man skulle ge samma exempelvis ursäkt till någon utanför gruppen så skulle det inte bli godkänt. Faktumet om en persons ursäkter eller rättfärdigande kommer bli godkänt eller inte beror på vilken förväntning de andra personerna har. Om en ursäkt tar in något som alla ”vet”, är det större chans att ursakten blir godtagen men på samma sätt anses den inte trovärdig när det inte kan bli normaliserat efter vad alla ”vet”. Ens *account* kan även bli avvisad då den inte verkar trolig, i ett rum där en sådan ursäkt eller rättfärdigande helt enkelt inte är accepterat. Det är normaliteten hos gruppen som bestämmer vilka *accounts* som används och vilka som accepteras. För att kunna förstå hur och varför *accounts* används är det viktigt att förstå vilken bakgrundsinformation hos den som ger ursakten/rättfärdigandet men även hos de som accepterar eller nekar det (ibid.).

6 Analys

6.1 Presentation av intervjupersonerna

Studien utfördes med fyra fokusgrupper på olika förskolor i Malmö. I den första intervjun var det fyra förskollärare med varierande erfarenhet. Alla hade gjort anmälan eller skulle precis göra sin första. Diskussionen flöt på bra och alla deltog, dock var det två av dem som pratade mer än de andra. I den andra intervjun var det tre förskollärare, och även de hade olika erfarenheter. Alla tre hade relativt lång erfarenhet av att arbeta inom barnomsorgen, men det var endast en som någon gång hade gjort en orosanmälan. Dock hade de andra två varit delaktiga i anmälningar på andra sätt. Stämningen i båda intervjuerna var bra och alla var vänliga mot varandra, trots åsiktsskillnader.

Den tredje intervjun hölls med tre förskollärare, där två hade gjort flera orosanmälningar medan den tredje inte hade gjort någon. De alla hade lång erfarenhet av att ha jobbat med barn inom olika typer av förskoleverksamheter. Diskussionen och stämningen var bra, vi kunde dock känna en viss spänning under diskussionen mellan de som hade gjort en orosanmälan till socialtjänsten och den som inte hade gjort. Detta visade sig genom t.ex. att de två som gjort anmälan diskuterade mest med varandra samt att de uttryckte kritik gentemot förskollärare som aldrig gjort anmälningar. I den fjärde intervjun var det endast två förskollärare som deltog p.g.a. de andra två som skulle medverkat hade blivit sjuka. Den ena var ganska ny som förskollärare medan den andra hade arbetat väldigt länge och på många förskolor, men båda hade gjort orosanmälan till socialtjänsten.

För att intervjupersonerna ska vara anonyma kommer inga namn på varken stadsområden, förskolor eller förskollärarna nämnas i denna studie. Vi har istället valt att namnge intervjupersonerna med olika bokstäver, och de har fått sin bokstav efter i vilken ordning de presenterade sig i början av den aktuella intervjun och siffran visar vilken intervju de var med i. Även där har vi valt att sätta det i kronologisk ordning, så 1 står för den första intervjun vi höll. Vi har valt att endast presentera nuvarande ålder och antal år som förskollärare som bakgrundsfakta, då vi tyckte att det var det mest väsentliga.

A1 - 40år gammal och arbetat som förskollärare i 6år.

B1 - 27år gammal och arbetat som förskollärare i 1,5år.

C1- 51år gammal och arbetat som förskollärare i 30år.

D1 - 41 år gammal och har arbetat som förskollärare i 16år.

A2 - 45år gammal och arbetat som förskollärare i 24år.

B2- 44år gammal och arbetat som förskollärare i 4år.

C2- 63år gammal och arbetat som förskollärare i 23år.

A3- 52år gammal och arbetat som förskollärare i ca30år.

B3- missad ålder och arbetat som förskollärare i ca 30år.

C3- 45år gammal och arbetat som förskollärare i 25år.

A4 - 27år gammal och har arbetat som förskollärare i 2,5år

B4 - 60år gammal och har arbetat som förskollärare i 30år.

6.2 Handling och konsekvens

Under intervjuerna framkom det att de flesta förskollärare ansåg att anmälningsplikten är en självklar och nödvändig del i sitt arbete. Senare under diskussionen uttryckte samma förskollärare att det fanns stora svårigheter kring anmälningsplikten och att den trots allt inte var så självklar. Vi tolkade det som att ha anmälningsskyldighet var självklart, men processen när och att anmäla var de inte lika trygga med. Nedan redovisas citat på det här.

Citat från intervjuperson D1:

Citatet är svaret på frågan "Hur uppfattar ni er anmälningsskyldighet?":

"en självklarhet tänker jag" - D1

Utdrag från diskussionen kring om de någon gång har känt oro, men inte anmält och i så fall varför:

“det värsta är ju när man får reda på det sen, att det, eller när det blir väldigt tydligt sen att man har oroat sig länge och sen händer det kanske något jätteilla, det är ju hemskt... det har jag också varit med om och det är inte kul, den går man med och lever med hela livet ju, att man inte gjorde nått” - D1

***

Citat från intervjuperson A4:

Citatet svarar på hur denne förskollärare upplever sin anmälningsplikt:

“jag känner att det är nånting som man ska ta väldigt seriöst, och att alla ska göra det...[ ]” -A4

Fortsättning av diskussionen kring anmälningar och dess svårigheter:

“[ ]...man är orolig hur... hur processen går till också. Eller processen.. vad är det som kommer sägas till dom inblandade.. asså föräldrarna och så .. kommer dom säga mitt namn eller kommer dom ta upp liksom varifrån anmälan kommer och så.. ääh.. jag tror det är det som många.. för man vet inte riktigt hur det går till asså.. jag vet inte exakt hur det går till när en anmälan görs.. asså.. och sen om det tas vidare till polisen eller nånting sånt.. och vad sker där och.. den.. den.. det skulle man nog gärna vilja veta lite.. för då skulle man nog kunna känna mer trygghet.. nu när man skickar iväg en anmälan så skickar man bara iväg sen vet man inte.. och tänker oj vad händer här...”-

A4

Som citatet ovan visar är svårigheterna även kopplade till kunskapen kring anmälningar. Alla förskollärare kunde ge exempel på hur man ser att barn far illa men det fanns ändå en osäkerhet kring varningstecken, när en anmälan bör göras och om anmälningsprocessen. De ansåg att de inte hade fått nog med kunskap under utbildningen och att mer information i verksamheterna behövs.

“...lite i utbildningen men det borde ju vara mycket mer, jag tänker att barn far ju illa..”- B3

***

“När de sitter och pratar låter det så självklart allting. Amen juste, juste... men när man går därifrån tänker man, hur var det nu då? (Skratt) Också behöver man...asså...det är bra med återkommande, eller hur?.. Det är bra med återkommande varje år..” - C2 -

Personen pratar om informationsmöten från socialtjänsten.

“[ ]...Och om det kanske är nått som är.. kanske inte felaktigt men.. man måste ju basera alla anmälningar på någonting, det måste alltid finnas nånting men det kan ju visa sig att det inte är så pass allvarligt kanske som man tror och så.. Så har man.. ääh.. anmält någonting som kanske inte.. det är det som man är rädd för ju.. att man gör någon felaktig bedömning där...” -A4

Att göra en orosanmälan och att känna att man har kunskap om tecken på när ett barn far illa kan kännas enkelt i teorin, men när det kommer till att handla upplevs det som mer komplicerat. När det i praktiken blir ett långt avstånd mellan handling och konsekvens, kan det leda till att man väljer att inte utföra handlingen (Bauman, 1993). En anledning till att det kan vara svårt att se konsekvenserna kan kopplas till den upplevda kunskapen, och flera av förskollärarna uttryckte att återkopplingen från socialtjänsten var ett stort problem. Den enda informationen de får återkopplat till sig efter en anmälan är om en utredning har öppnats eller inte, men de känner att de skulle behöva veta mer. De skulle vilja veta vad orosanmälan fick för verkan och vilken typ av hjälp familjen har fått. Många poängterade att det inte handlade om nyfikenhet, utan att det kan vara bra att veta i kontakten med familjen och för att veta om de gjorde rätt val att anmäla. När de pratade om återkopplingen från socialtjänsten sa en av förskollärarna *“jag tror vi behöver en klapp på axeln..” -D1*, medan en annan förskollärare sa:

“Så att jag vet vad som händer.. För det var i den familjen där dom blev jätteglada att det fanns hjälp att få, men jag vill ju ändå veta om dom.. om dom går.. på dom här mötena eller vad det nu kommer blir för nånting.. för barnens skull.” -A2

När förskollärarna inte får reda på vad som händer efter en orosanmälan är gjord innebär det att de inte får någon kunskap om vad deras handlande får för konsekvenser. Goda handlingar kan få negativa konsekvenser (Bauman, 1993). Förskollärarna menar att genom att göra en anmälan syftar man till att göra det bättre för barnet, men det finns

en skräck att man ska göra fel och att både barnet och familjen ska fara ännu mer illa. En förskollärare uttrycker sig såhär kring svårigheten med att veta när man ska göra en anmälan:

“[ ]... ibland kan man känna är det tillräckligt mycket för att anmäla ehm kan det bli så att om man börjar krasa på någonting som kanske egentligen inte är en orosanmälan så kanske det går ut över barnet så blir det ännu värre” -C1.

Utan att veta vad barnets och familjens konsekvenser blir av en anmälan kan förskollärarna endast se hur det påverkar dem själva. Vare sig förskollärarna väljer att anmäla eller inte anmäla kommer det att få konsekvenser, och båda valen kan leda till negativa resultat. När konsekvenserna av ett handlande inte går att förutse kan känslorna styra valet (Bauman, 1993). Många förskollärare berättade om att när de gjort en anmälan har det påverkat deras egna liv negativt, och det är främst på grund av reaktionen från föräldrarna.

“För det har jag varit med om, att förälder faktiskt blev våldsam, fysiskt våldsam, alltså slogs ehm... och mitt bland barnen och... faktiskt så var jag ensam den gången och alla barn runt omkring och den här pappan gav sig på mig...” -B4

*“Man har blivit inputtad i cykel...förrådet liksom och ”vafan menar du med det?”
Blivit kallad det ena och det andra.. [ ]...” - B3*

När det här är de enda konsekvenserna de ser av att anmäla blir det den kunskapen de får med sig. De flesta förskollärare menade att deras tidigare dåliga erfarenheter inte påverkar dem i senare beslut att anmäla. Det framkom dock av flera förskollärare att de inte alltid gjort en orosanmälan när de har känt oro.

“..sen behöver det inte vara så stort. Det kan vara lite mindre saker som inte alltid behöver anmälas men.. men på olika vis och olika slags oro.” -C2

“oro jag känner någon liten oro här, måste anmäla, alltså det kan man inte” -D1

“mmm.. Sen kan jag tycka liksom jag har.. jag hade kunnat också gjort .. gjort anmälan men.. men där har jag blivit påverkad av rädsla.. för liksom deras kriminella bakgrund i familjen..” -B2

När det inte finns ett självklart rätt val styrs människor av sina känslor (Bauman, 1993). När förskollärarna inte kan se konsekvenserna av sitt handlande kan de inte heller avgöra vilket beslut som är det rätta. Det finns då en risk att känslorna styr handlandet vilket kan leda till att förskollärarens rädsla går före anmälan. När känslorna styr kan människor göra val som varken är ansvarsfulla eller övertänkta (ibid.). Två av förskollärarna som hade utstått mycket negativt från föräldrar efter anmälningar uttryckte även att de fått en hel del positiv respons. Det var även de här två förskollärare som gjort flest anmälningar och upplevdes mest trygga kring beslutet att anmäla.

“ja och sen blir man ju stärkt varje gång man har gjort en anmälan och konsekvenserna av det och då menar jag både hot på en själv men också vad det faktiskt, det goda det leder till i familjerna och för de individuella barnen de gäller alltså...det stärker en och det gör ju en trygg att det är såhär, det är såklart lättare att sticka ner huvudet i sanden men..(.)..anmälningarna men att det leder verkligen till gott.” -B3

Diskussionen kan föras om det är så att mer återkoppling från socialtjänsten hade gett förskollärare mer kunskap om konsekvensen av deras anmälan, och därför gjort det lättare för dem att anmäla.

6.3 Ansvar

Tre fokusgrupper berättade att när de gör en orosanmälan måste de skriva under den med sitt namn. Det upplevdes som jobbigt och den främsta anledningen var rädslan för att föräldrarna skulle få reda på vem det var som gjort anmälan. De var dels rädda för att relationen till föräldrarna skulle påverkas och dels för att själva råka illa ut. På arbetet är man en roll och detta inbegriper olika typer av ansvar som inte ska påverka det privata jaget (Bauman, 1993). Att göra orosanmälningar till socialtjänsten som förskollärare ingår i rollen, men när man skriver sitt namn på anmälan krockar rollen och det privata

jaget. Det kan då bli svårt att skilja på sin arbetsroll och sitt privata jag, och beslutet att anmäla kan då uppfattas som ett beslut som är taget av det privata jaget, och inte av arbetsrollen. Detta kan påverka även föräldern, som kan tolka anmälan som en personlig åsikt från förskolläraren.

“Liksom det är ju inte jag som förskollärare egentligen...[...]... bara som... som gör detta utan det är ju jag (namn) som, som tycker någonting...” -D1

***

“[...] När det händer denna mamman att hon hade sett mitt namn på dom papperna hos socialen. Hon kommer ju dagen efter och bara, var inte arg, hon var så besviken på mig. [...] Hur kunde du göra så? Hela min värld rasade.. jag sa neee.. Jag ville inte.. jag bara ville ditt bästa. Det var inte ja.. jag ville gärna säga det att det var inte jag som skrev anmälan (skratt), jag var bara med. Och jag bara liksom nej asså. Hon bara grät och jag grät med henne. [...] Hon kom dagen efter och hämtade sitt barn och.. det var den flicka jag alltid hade på min knän. Och jag kände att... sedan den dagen att hon gled ifrån. Och jag bara okej.. Jaa.. Jag kan inte göra mer..” - B2

***

“ja och det är tufft tycker jag att man måste sätta sitt namn, det, att det inte kan stå som skola för det blir ändå väldigt personligt och det hänger efter, jag har ju familjer som fortfarande som lämnar affärer eller fik om jag kommer in för det var ändå jag som satte... jag tänker att då skulle bara stått ”namn på skolan” liksom..” - B3

Förskollärarna menade att det skulle underlätta om enbart chefen eller hela arbetslaget stod på anmälan. Det skulle då inte vara lika personligt att göra en anmälan och de skulle inte behöva stå för det själva, “..man tänker tänk som jag snälla.. så att vi faller båda två liksom...” - B2. Vissa typer av ansvar kan kännas för stora att bära själv och man vill ha någon som delar det yttersta ansvaret med en (Bauman, 1993). Att ensam göra en orosanmälan uppfattades av förskollärarna som ett stort ansvar. Det här märktes när förskollärarna pratade kring socialtjänsten och ansvaret att vara den enda som kan återberätta vad som iakttagits eller sagts av barnet. De uttryckte då en rädsla kring att

deras ord skulle missförstås eller att deras utsaga skulle återberättas fel. Något som förstärkte förskollärarnas rädsla kring anmälan var att de inte får reda på när föräldrarna vet om att en anmälan är gjord. De uttryckte att de skulle vilja veta när socialtjänsten har informerat föräldrarna, för att kunna förbereda sig på en eventuell konfrontation. De menade att om de fick den informationen kunde de planera att vara två förskollärare som mötte föräldrarna, så att ingen behövde ta hela ansvaret själv. Viljan att dela ansvaret vid en diskussion med föräldrarna kom även upp under andra tillfällen i intervjuerna. En förskollärare berättade att hon alltid hade med sig sin chef vid möten med föräldrarna efter en anmälan. En annan berättade att det kunde kännas otäcktt att efter en anmälan stänga på förskolan då hon var rädd för att föräldrarna skulle konfrontera henne när hon var ensam. Det uppstår återigen problem när man inte kan se konsekvenserna inför sina handlingar. Förskollärare vill inte vara ensam ansvarig på varken anmälan eller i konfrontationen med föräldrarna. Förskollärarna måste stå ensamma på anmälan men genom att socialtjänsten inte återkopplar till förskollärarna, när föräldrarna fått reda på anmälan, upplevs det som att förskollärarna är ensamma i ansvaret även efter. Om förskollärarna hade fått information från socialtjänsten om när föräldrarna är informerade hade de haft en möjlighet att vara två som möter föräldrarna, och därmed kunna dela ansvaret. Genom att få mer kunskap minskar avståndet mellan handling och konsekvens (Bauman, 1993). Att veta att ansvaret kan delas vid en konfrontation med föräldrar skulle kunna minska förskollärarnas rädsla för föräldrarnas reaktion, och eventuellt göra det enklare att anmäla.

6.3.1 Flytande ansvar

Alla förskollärare är lika ansvariga för att uppmärksamma när ett barn far illa vilket gör ansvaret flytande (i likhet med Bauman, 1993). Det upplevdes dock av vissa förskollärare att de fick ta väldigt stort ansvar över anmälningarna för att kollegor la det på dem:

“...man kanske mer skulle känna sig trygg med att alla tar detta på lika stort ansvar, att det inte är en själv som varje gång, för det kanske också vara att andra pedagoger utnyttjar det..[ ]..och det är tungt att vara den som drar det varje...gång”- B3.

Genom att ansvaret är flytande kan det leda till att man tänker att någon annan gör arbetsuppgiften (Bauman, 1993). Det här blir dock problematiskt på en förskola då ett flytande ansvar kan leda till att ingen anmälan görs, om ingen vill ta det ansvaret. Vid flytande ansvar är det ingen som har det direkta ansvaret för resultatet och därmed inte kan stå ensam till svars (ibid.). När en anmälan görs och en enskild förskollärare skriver sitt namn på anmälan övergår det från flytande till enskilt ansvar. Om ett barn råkar illa ut när ingen anmält, är det hela arbetslagets miss. Däremot om ett barn råkar illa ut efter en anmälan kan det uppfattas som den enskilde förskollärarens ansvar.

“Jag kommer göra en anmälan, för nu har det gått alldeles för långt. Ett helt år. [...] Och då rakade hon barnets hår... Och jag bara kände oh my god..[...].. det är liksom mitt fel, för då.. då var det mer liksom synligt att det var det barnet som hade det. Och det var det jag ville undvika också.” -B2.

En del förskollärare uttryckte att socialtjänsten sågs som en polisiär insats som kunde skada familjen och barnet. Det fanns därför en rädsla för att anmäla om det egentligen inte behövdes, eftersom det skulle kunna leda till att familjen fick lida. Kan det då vara så att förskollärare undviker att anmäla för att ansvaret ska fortsätta vara hos alla och att den enskilde inte ska kunna bli beskydd för att ha handlat fel? Ingen förskollärare sa att de väntade på att en kollega skulle göra en anmälan, men flera påpekade att ansvaret inte togs på lika stort allvar av alla. Några förskollärare sa även att de hade struntat i att göra en anmälan vid vissa tillfällen då de hoppades på att barnets situation skulle lösa sig ändå. Det kan antas att den här väntan inte hade funnits om de ensamma hade stått ansvariga om barnet råkade illa ut, vid en utebliven anmälan.

6.3.2 Att hantera ansvaret

Socialtjänstlagen (2001:453) är tydlig, en anmälan ska göras när oro uppkommer. Men att värdera oron ses som väldigt svårt av flera förskollärare. När det inte finns någon förklaring på hur oron ska kännas eller hur mycket oro som ska finnas, blir det förskollärarnas individuella ansvar att avgöra när en anmälan behövs. Därmed står de i den moraliska osäkerheten (Bauman, 1993). De flesta av förskollärarna sökte stöd hos sina kollegor och sin chef, vilket kan uppfattas som ett sätt att ta bort ansvaret från sig själva. För att underlätta ett beslut letar man efter regler som kan styra det, men när det

finns för många regler och dessa motsäger varandra letar man istället efter en auktoritet (ibid.). Man söker efter en auktoritet som ger en trygghet och tar de svåra valen åt en, vilket innebär att man inte längre står ensam i beslutet.

“ja det var det jag tänkte med, stödet är ju... kollegor är det viktigaste där tror jag..”

-D1

***

“Aa men jag tycker att man har bra koll men jag går och pratar med min chef... Först.”

-C3.

Det framkom att alla förskollärare sökte stöd hos auktoriteter, men hos olika typer av auktoriteter. Flera förskollärare uttryckte att de alltid behövde bolla med kollegor eller chef innan de kunde göra en anmälan. De ville få bekräftat att någon annan hade uppmärksammat samma sak eller att de höll med, de var inte ensamma med ansvaret som oron innebar. En förskollärare uttryckte en väldig tillit kring lagen och att anmälningsskyldigheten gick över både vad kollegor och chef sa, när hon var orolig så anmälde hon oavsett. När människor tar stöd från en auktoritet blir det möjligt att rättfärdiga sitt handlande genom att hänvisa till att man följer någon annans order (Scott & Lyman, 1968). Flera förskollärare uttryckte att om föräldrarna kritiserade ens val att anmäla kan de hänvisa till att de har stöd från kollegor, chef och att de har en anmälningsskyldighet. På så sätt tar de bort en del av ansvaret från dem själva genom att rättfärdiga anmälan som ett tvång.

“Alltså då, då tänker jag såhär, bara, man måste ändå tänka på sitt ansvar och det är det också man kan stödja på om någon konfronterar, vi har faktiskt en skyldighet här och om vi inte gör en anmälan och vi har oro, då gör inte vi vårt jobb ordentligt, alltså...” - A4

När förskollärarna använder sig av rättfärdigande i dessa fallen är det för att förklara att de gjort rätt, då de inte hade något annat val (i likhet med Scott & Lyman, 1968). Genom att förskollärare rättfärdigar sin anmälan, gentemot sig själv och föräldrarna, kan man tolka det som ett sätt att hantera svårigheterna kring att ensam ha ansvaret över

anmälan. Det kan även tolkas som ett sätt att undvika att det flytande ansvaret blir enskilt, vid en anmälan, genom att hänvisa till att man har stöd från både kollegor och chef i ens beslut att anmäla.

6.4 Ursäkter

I diskussionerna när det framkom att förskollärarna inte alltid gjorde en anmälan vid oro gav de olika anledningar till varför. Förklaringar kan tolkas som ett ursäktande till varför man handlat som man gjort (Scott & Lyman, 1968). Förskollärarna gav olika ursäkter som att de inte hade nog med kunskap eller att de blivit manipulerade av föräldrarna. En förskollärare ursäktade sig med att inte ha tillräckligt med information, eftersom barnet i fråga gick på en annan avdelning än den hon arbetade på:

”Och på mig själv liksom, att jag gått med vissa barn och.. dom har inte inte vart på min avdelning.. det kan jag säga.. förstås.. som ett försvar.. usch det är hemskt att säga...men det har vart liksom... Usch...” -C2.

Bristen på information var något förskollärarna ofta hänvisade till när de upplevt oro för ett barn men inte anmält. Ursäkter kan hänvisa till att attityden från andra är orsaken till ens handlande (Scott & Lyman, 1968). En förskollärare berättade att hon hade arbetat på en förskola där ingen anmälde, vilket ledde till att även hon avstod från att anmäla. Hon menade att attityden på den förskolan var att man inte skulle lägga sig i familjens problem och att trots att hon kunde känna sig orolig för barnen, gjorde hon aldrig en anmälan. På frågan varför de inte anmälde trots oro svarade hon: *“Alltså där hade jag ju inte chefens.. stöd. Utan dom tystnade ju, la locket på..”*- A2. Den här förskolläraren ursäktade och menade att anledningen till att hon inte anmälde var på grund av de andra på förskolans attityder och tog därmed inte fullt ansvar för att det är hennes skyldighet att anmäla vid oro, oberoende av vad någon annan säger. Ursäkter används för att förklara ett felaktigt beteende genom att lägga delar av ansvaret på någon/något annat (ibid.). Eftersom förskollärarna använde sig av olika typer av ursäkter, kan det tolkas som att de upplevt att de gjort fel men inte tar på sig hela ansvaret för det. Trots att inte alla förskollärare sa att deras handlande var fel, tolkas deras ursäktande som försvar för felaktigt beteende.

Ursäkter kan antingen accepteras eller nekas (Scott & Lyman, 1968). I de flesta grupperna accepterade man varandras ursäkter och höll med. En anledning till att ursäkterna accepterades kan vara för att de resterande i gruppen har känt samma sak, de har samma bakgrundsinformation. När något har blivit normaliserat i gruppen är det större chans att de accepterar varandras ursäkter (ibid.). Nedan presenteras utdrag från två olika intervjuerna där förskollärarna bekräftade varandras ursäkter.

Utdrag från intervju ett:

“B1 – Man går och hoppas också på att det kan bli bättre..

C1 – mmm.. precis. Så kan det också va..

B1 – Man går också och hoppas att kanske det fixar sig.. kanske.. hoppas

C1 – asså det är.. det är ju inte bra.. för hälsan.. för nån.. eller såå.. att gå med det..

Det har hänt genom åren.”

***

Utdrag från intervju två:

“B2 – Nej. Vi gjorde inte en anmälan, det var en oro.

C2 – Nej.. det var en oro.”

I de här fallen diskuterar förskollärarna att man ibland inte anmäler av olika anledningar. Det är ingen som i de här diskussionerna säger emot varandra utan godkänner och bekräftar varandras ursäkter, då de har upplevt samma sak. När ursäkterna accepteras kan de tillslut bli normaliserade, vilket skulle kunna leda till att förskollärarna inte reflekterar över sitt eget handlande i liknande situationer. Det finns även en risk att nya förskollärare kommer in i verksamheten och anammar detta, och på sikt skulle det kunna innebära att det ofta hittas ursäkter för att inte anmäla. Det är dock viktigt att få stöd och förståelse i svåra beslut, och känna att man inte står ensam (Bauman, 1993). Genom att man får stöd från sina kollegor kan det kännas lättare att ta svåra beslut, men när stödet innebär att en anmälan inte görs, är det då fel sorts stöd?

Det fanns tillfällen då ursäkterna inte godkändes av de andra intervjupersonerna, det här var främst i en fokusgrupp. Där upplevdes två förskollärare som väldigt säkra på sin anmälningsskyldighet och hade även gjort flera anmälningar, medan den tredje förskolläraren inte hade gjort någon. När den tredje förskolläraren (A3) gav ursäktande

till att inte anmäla blev det ofta avvisat från de andra förskollärarna. Nedan presenteras två utdrag från intervju tre som visar på när ursäkter inte blir accepterade:

“A3 – Oro känner man ofta. Jag har ju inte gjort nån anmälan men jag kan känna oro..

B3 – Jag kan inte förs.. men det är ju.. det är för om jag har nån bokstavskom.. jag kan inte f.f.f..förbi se det utan har jag den så måste jag liksom.. agera..”

***

“A3 - men det handlar mycket om det här att man rådgör så man inte själv står...och tycker...tycker jag ”skratt”

B3- fast det har hänt och det har ju lett till att man själv blir hotad och så men det står i lagen att vi har en anmälningsplikt så det är bara att gilla läget och göra det, det är ju det man...godtar när man tar ett sånt här jobb ju..”

I den här intervjun upplevdes det som att de två förskollärare som gjort många anmälningar inte accepterade att den tredje inte gjort någon. Det här visades dels genom att de inte accepterade hennes ursäkter och även genom att tala mycket till varandra när det handlade om att anmäla. När det finns förväntningar om hur människor ska agera anses det inte försvarbart att inte agera enligt dem (Scott & Lyman, 1968). Det förväntas att förskollärare ska göra anmälningar vid oro och därför är det inte, ur deras synpunkt, trovärdigt att en anmälan inte görs. I den här gruppen var inte ursäktande kring att inte anmäla normaliserade och blev därför inte accepterade. Hade förskolläraren som inte gjort anmälningar varit med i en av de andra fokusgrupperna hade hennes ursäkter troligen godtagits. Under intervjun deltog den här förskolläraren mindre och mindre i diskussionen, vilket kan bero på att hen inte kände stöd eller trygghet i att uttrycka sig. För att kunna ta bort en del av ansvaret behöver någon annan finnas med och stötta i beslut och handlingar (Bauman, 1993). När förskolläraren märker att hen inte får det stödet kan det kännas svårare att ta upp och diskutera något då hen skulle kunna stå ensam ansvarig för sin åsikt. Om förskolläraren inte känner stöd, kan det vara en anledning till att hen tidigare inte anmält för att hen inte har kunnat diskutera och fått hjälp med sin osäkerhet?

På samma sätt som för mycket stöd i ens ursäktande kan normalisera ett handlande som undviker anmälningar, kan för lite stöd innebära en rädsla för att ta upp funderingar och osäkerhet. När ens ursäkter enbart blir avvisade kan det vara svårt att ta upp de igen och det finns en risk att man väljer att inte diskutera det och därmed inte anmäla. I ett beslut som tas ensam och som känns säkert är det inte ett problem om stödet inte finns. Dock eftersom alla förskollärare poängterade att stödet från kollegor och chef är väldigt viktigt, påverkas beslutet av stödet. Det framgår därför som komplicerat, vilket sorts stöd som förskollärare behöver. Det kan behövas att någon ger en stöd för att hantera ett betungande ansvar (Bauman, 1993) samtidigt så kan för mycket stöd leda till en normalisering av ursäktande (Scott & Lyman, 1968).

Ett tydligt exempel på att ett ursäktande kan accepteras i en grupp men inte i en annan är när förskollärare säger att de inte vill göra en anmälan för att de är rädda för hur relationen till föräldrarna kommer påverkas. Här följer två exempel, i första utdraget godkänns ursäkten medan den inte accepteras i det andra:

“D1- Det är svårt och...

C1- det är det jag känner ibland nja att man vill inte göra föräldrarna upprörda man vill inte, man vill inte bli skälld och sådär så glömmar man bort

D1- och inte vågar ta det

C1- man vågar inte nä

D1- man ska ju våga

C1- nä det är det jag känner ibland att vi måste...”

***

“C3 – jag tänker som med dig där (pekar på A). Du kom ju dina föräldrar väldigt nära, i den verksamheten du... jobbade...”

B3 – och sen ska man va objektiv...”

I tre fokusgrupper höll alla förskollärare med varandra om att det påverkar vilken relation man har till föräldrarna samt rädslan för hur den kan skadas genom en anmälan. Den enda fokusgrupp där det inte togs upp och accepterades som en ursäkt var där balansen mellan förskollärarna upplevdes som ojämn och det inte fanns normaliserade

orsaker. För att orsaker ska accepteras krävs att personer har samma bakgrundsinformation och samma förväntningar av handlingar (Scott & Lyman, 1968). Lagen säger att förskollärare ska anmäla vid oro. Ett ursäktande som inte sätter barnets bästa före förskollärares rädsla för att skada relationen till föräldrarna var inte normaliserat i den tredje fokusgruppen. Det här kan bero på att om en förskollärare alltid anmäler vid oro förväntar den sig att alla andra även ska göra det. Det togs även upp i intervjuerna att socialtjänsten inte förstår hur komplicerat det är för förskollärarna att göra en anmälan och att de inte kände att de kunde få stöd från socialtjänsten. När förskollärare har normaliserat en viss sorts ursäktande som motstrider andras förväntningar på dem, kan det vara svårt för andra att förstå det och acceptera dem. Det kan därför vara svårt för socialtjänsten att förstå vilket stöd förskollärarna behöver, eftersom de inte har samma bakgrundsinformation av anmälan. Konsekvensen av att de inte kan förstå varandras orsaker skulle kunna leda till att de olika grupperna inte släpper in varandra. Det i sin tur kan resultera i att de som behöver stöd och förståelse för att göra en anmälan eller ens våga diskutera det, inte får det.

6.5 Vem gör man rätt för?

Vid ett beslut kring att anmäla möter förskollärarna flera faktorer som spelar in. Det är barnets bästa som ska föreligga en anmälan, vilket förskollärarna också påpekar under intervjuerna. De påverkas dock inför en anmälan av rädsla för sin egen och sin familjs säkerhet, vad kollegor och chef säger, stödet från socialtjänsten, oro för hur det ska påverka relationen till föräldrarna samt oro över att en anmälan kan förvärpa barnets situation. Det framstår som svårt för förskollärarna att vara objektiva när de ska ta ett beslut kring en orosanmälan.

“Aa, det är väldigt jobbigt. Ass...ääh. man tänker ju hela tiden... aa hur kommer den här föräldern att reagera eller kommer de veta att det är jag som har gjort anmälan? Kommer dom rikta in sig på mig? Asså det är all såna... asså jag tror mest det är det som man är orolig för...” -A4

***

“mm, och just det här ansvaret också för just att man, man är ju ett arbetslag så det gäller ju ändå att samma alltså att arbetslaget kommer tillsammans och ser ja någorlunda se att ja här är någonting som inte stämmer man ser att barnet inte mår riktigt bra eller avviker liksom någonstans” -B1

***

“också ska man ha fokus på barnet” - C1

***

“det kan vara att man har olika relationer också och det gör det ju luddigt och det gör det svårrott i sig själv liksom ehm...” - A1

***

“sen är det så att ibland är man lite rädd också... Finns ju... vi har ju familjer som... som har lite... brott bakom sig liksom... och då är man lite mer försiktig. Ska jag eller ska jag inte? [ ]...” B2

Flera förskollärare berättade att föräldraskapet är svårt att anmäla, och det finns en oro för hur en anmälan kan påverka relationen till föräldrarna. En del av den oron grundas i rädsla för att såra föräldrarna. Människor utgår ofta ifrån att andra är som en själv och har samma bild av gott och ont (Bauman, 1993). Förskollärarna ville inte att föräldrarna skulle tolka anmälan som kritik mot dem och de ville gärna förklara för föräldrarna att de anmält på grund av att barnet är i fokus. Genom det hoppades de på att föräldrarna inte skulle se anmälan som ett påhopp. I alla intervjuer togs föräldrarna upp som en oro vid anmälan. Alla förskollärare menade inte att föräldrarna påverkade om en anmälan gjordes eller inte, men samtliga menade att en anmälan kunde bli svårare att hantera på grund av föräldrarna. Det kan tolkas som att förskollärarna utgick från att en anmälan ses som något negativt av föräldrarna, då de troligen själva känner så. I beslut där man inte kan förutse konsekvenserna kommer ens känslor att påverka och om man då utgår från att andra tycker och tänker som en själv (ibid.), innebär det att förskollärarna anser att en anmälan är något negativt?

“Man kan ju faktiskt förstöra människors liv...[ ]” -B4

***

“[ ]...Det är ju liksom det jag kunde vara rädd för när jag kom hit från början... shit ska jag verkligen göra det. Tänk om någon hade gjort så mot mig? Men det hade ju vart för... asså då får jag ju tänka längre.. det hade ju varit för mina barn skull om dom hade gjort en anmälan eller någonting ...så att... Ja” - A2.

Som citatet visar antyder en förskollärare att om hans barn skulle bli anmälda till socialtjänsten skulle hen bli upprörd och flera andra förskollärare menade att det var förståeligt att föräldrarna reagerade negativt. Fokus blir därmed på de vuxna i situationen, hur påverkar en anmälan föräldrarna och kommer de bli sårade? Det tolkas därmed som att i oro för föräldrarnas reaktion är inte barnen i fokus. Vissa förskollärare menade att de gör anmälan oavsett föräldrarnas känslor, men de flesta berättade att de alltid tog ett samtal med föräldrarna först. Det ansågs som viktigt att först ta ett samtal med föräldrarna och ge de en chans att förändra situationen. Några förskollärare poängterade dock att det inte var alla föräldrar som man först tog ett samtal med och det berodde på relationen och vad som skulle anmälas. Det måste alltså inte innebära att en anmälan inte görs på grund av föräldrarna, men det påverkar ändå beslutet. Faktumet att det tar upp en stor plats i diskussionen kan visa på att de flesta förskollärare tolkar en anmälan som en negativ handling mot föräldrarna.

Några förskollärare berättade att de hade undvikit att anmäla på grund av att de varit rädda för hur föräldrarna skulle reagera, de var rädda för sin egen säkerhet. En förskollärare berättade att hen anmält trots sin rädsla men efter det var hen väldigt rädd för att sin familj skulle råka illa ut. I intervjuerna framkom det att flera förskollärare hade blivit utsatta för våld och hot om våld efter en anmälan. *“Både jag och chefen blev hotade till livet..” -C3.* Det fanns även förskollärare som uttryckte att det kändes obehagligt efter att ha gjort en anmälan. Ansvaret att anmäla ingår i arbetsrollen och som privatperson finns ingen anmälningsskyldighet. När det som ingår i arbetsrollen inkräktar på det privata jaget kan det vara svårt att inte påverkas av det även efter arbetet (Bauman, 1993). Det blir problematiskt när det som förskolläraren är skyldig till

inte alltid går att separera från det privata livet. När arbetsrollen gör en anmälan kan den hänvisa till anmälningsskyldigheten och finna stöd hos kollegor. Flera förskollärare menade att anmälningsskyldigheten är något som ingår i jobbet och något man måste acceptera för att kunna arbeta på förskola. Det privata jaget är dock inte samma som arbetsrollen och har heller inte någon anmälningsskyldighet. Trots det, kan förskollärare påverkas av sin arbetsroll på flera sätt i det privata livet. En förskollärare berättade att:

“ ...[ ] Vi är ju offentliga personer hela tiden.. så även om jag går på Ica eller om jag sitter på badstranden så.. så är jag ju inte mitt namn utan jag är ju en anställd. Det fattade inte jag när jag tog det här yrket.. Då kanske jag hade gjort nått annat..” - C3

En annan förskollärare ställde frågan, vem som skyddar förskollärarna efter en anmälan? Går det därmed att separera arbetsrollen och det privata jaget, och kan man då säga att det är professionen som har anmälningsskyldighet? Som tidigare visat, finns det många faktorer som påverkar arbetsrollen i en anmälan och när även det privata livet påverkas kan det inte längre ses som endast arbetsrollerna beslut. Eftersom föräldrarnas reaktion, ens egen säkerhet samt barnets bästa spelar in i ett beslut att anmäla framstår det som svårt att avgöra vem förskollärarna prioriterar. Det tolkas som något som är svårt för även förskollärarna att förstå och det är troligen kontextbundet.

7 Diskussion

Det som förskollärare i vår studie tar upp som problematiskt i ett beslut om att anmäla bekräftar till viss del vad tidigare forskning har visat. I likhet med Svensson och Jansons (2008) studie samt Sundells (1997) studie uttrycker förskollärare i vår studie att det var svårt att veta när man skulle anmäla för att det är svårt att avgöra om oron är befogad, om en anmälan behövs samt att det finns en rädsla för att skada relationen till föräldrarna. Det var även en del förskollärare som berättade att de inte alltid anmälde då de hoppades på att förskolan skulle kunna hjälpa barnen på egen hand (i likhet med Sundells, 1997: Svensson och Jansons, 2008). Andra likheter med Svensson och Janson (2008) är att flera förskollärare hade blivit hotade efter en orosanmälan samt att en nära relation till föräldrarna kan göra det svårare att anmäla och förskollärarna blir mer benägna att ta ett samtal med föräldrarna först. Några förskollärare berättade att de blev påverkade av dessa faktorer vid ett beslut om en orosanmälan, medan några menade att det inte blev det. Dock så var det genomgående i intervjuerna att förskollärarna inte alltid hade gjort en anmälan vid oro.

Förskollärarna menar att de inte påverkas av sina tidigare erfarenhet av samarbetet med socialtjänsten men samtliga var missnöjda med kontakten. Det här går delvis emot Svensson och Jansons (2008) studie samt Sundells (1997) studie där en svag majoritet var nöjda med kontakten med socialtjänsten. Kring återkopplingen från socialtjänsten var det 73% i Sundells studie (1997) som var missnöjda, vilket stämmer mer överens med vår studie där alla förskollärare önskade bättre återkoppling. Det som visas i vår studie, som inte tidigare forskning lyft upp, är att återkopplingen dels behövs för att förskollärarna ska veta om det var rätt att anmäla men även för att de ansåg det viktigt att veta när föräldrarna fick reda på att anmälan är gjord. Mer återkoppling hade kunnat ge förskollärarna mer kunskap kring anmälan vilket kan minska avståndet mellan handling och konsekvens och i sin tur göra det enklare att anmäla.

Förskollärare upplevde sin anmälningsskyldighet som en självklarhet, men ansvaret som betungande. De tyckte att det kändes jobbigt att ensam både ta beslut och ha ansvaret över anmälan. Malmö stad (2013) skriver i sin policy att de är medvetna om att ansvaret att anmäla är tungt, och det är därför viktigt att ta stöd hos kollegor och chef. Det här bekräftades av de förskollärare vi intervjuade, de sa alla att de tog hjälp av

kollegor och chef för att diskutera och ta beslut vid en anmälan. Vi tolkar det som att det blir problematiskt att skriva sitt privata namn på ett beslut som tagits av arbetsrollen, då det inkräktar på förskollärarens privata jag. En del av de faktorer som påverkade förskollärare vid ett beslut om att anmäla, så som hur föräldrarna skulle reagera samt rädsla, blev svårare att hantera på grund av det ensamma ansvaret. Alla ansåg att om hela arbetslaget eller enbart chefen hade stått på anmälan hade det underlättat och gjort ansvaret mer hanterbart.

Några förskollärare menade att alla inte tog ansvaret på lika stort allvar utan väntade på att någon annan skulle anmäla. Att alla har lika stort ansvar i att anmäla gör det flytande, vilket även innebär att ingen enskild förskollärare kan bli beskylld vid en missad anmälan. Det här kan ses som en fördel att alla delar på ansvaret, men medför även en risk att ingen anmäler då man är rädd för det enskilda ansvaret. Anmälningsskyldigheten innebär att förskollärare är skyldiga till att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa. Att bevisa att en förskollärare har misstänkt missförhållande och trots det inte gjort en anmälan framstår som svårt, eftersom en oro är subjektiv. Det är därmed svårt att bedöma om en anmälan medvetet har uteblivit. Frågan blir då hur effektiv är anmälningsskyldigheten när flera förskollärare säger att de inte anmält trots oro?

De flesta förskollärare kunde ge förklaringar till varför de handlade som de gjorde. Några få förskollärare menade att anmälningsskyldigheten gjorde att de alltid anmälde även då de kanske inte ville eller var rädda. Fler förskollärare förklarade att en anmälan inte alltid blev gjord på grund av alla de faktorer som påverkar i beslutet att anmäla. Det var ofta det kom fram att ett samtal med föräldrarna ansågs vara bäst eller att det inte fanns nog med kunskap kring barnets situation för att anmäla. De förklaringar till varför förskollärare inte alltid anmäler kan tolkas som ursäkter, vilket kan visa på att förskollärarna inte alltid ansåg att det var rätt att de inte anmält. Det var även några få förskollärare som lyfte upp att det inte alltid kändes som att det skulle hjälpa att anmäla till socialtjänsten, det här är i likhet med både Sundells (1997) och Svensson och Jansons (2008) studie. De uttryckte att socialtjänsten kunde ses som en polisiär insats och antydde att de kunde förstöra familjers liv.

Förskollärare upplever ansvaret kring anmälan som problematiskt då det påverkar deras arbetsroll och deras privata jag. Deras nära relation med både barnet och föräldrarna är även det en faktor som försvårar anmälan, eftersom det finns en rädsla kring att skada relationen. Förskollärarna menar att ett sätt att underlätta anmälan är att ta bort kravet att förskollärare måste stå ensamma på anmälan. Genom att ansvaret istället delas och den enskilda förskolläraren blir anonym, skulle det vara lättare att anmäla. Det som dock inte försvinner är problemet att relationen påverkar förskollärare i beslutet om att anmäla. Även om de skulle vara anonyma på anmälan är de fortfarande rädda för att förvärra barnets situation eller såra föräldrarna, det är svårt för förskollärarna att vara objektiva och bara fokusera på barnets bästa. Det finns många faktorer som påverkar förskollärare i beslutet att anmäla och de utsätter sig själva för en risk vid en anmälan, det framstår därmed som svårt att skilja den professionella anmälningsplikten från det privata jaget. Det är även bekräftat dels av tidigare forskning (Sundell, 1997: Svensson och Janson, 2008: Svensson et al. 2015) samt dels genom vår studie att vissa förskollärare inte anmäler trots oro, vilket innebär en risk för att flera barn som far illa missas. Vår studie belyser att det finns ett behov av att utveckla anmälningsplikten så den är bättre anpassad för förskollärarna samt ger starkare stöd från socialtjänsten.

7.1 Sammanfattning

Vårt syfte var att tolka och förstå förskollärares perspektiv på barn som far illa-anmälan till socialtjänsten. Studien kommer fram till att förskollärare upplever sitt ansvar som viktigt men tungt att hantera själv. De förklarar sitt handlande genom att använda både ursäkter och rättfärdigande, främst genom att de inte hade all information samt att de är skyldiga enligt lag att anmäla. Det som påverkar förskollärarna vid beslutet om att göra en orosanmälan är exempelvis hur föräldrarna kommer reagera, rädsla för sin säkerhet samt osäkerhet kring om barnet far illa.

7.1.2 Förslag på vidare forskning

Studien visar att förskollärare är osäkra kring hur det märks att ett barn far illa. Det borde forskas mer på hur små barn visar att de inte mår bra och att något är fel. Studien har även visat att samarbetet mellan socialtjänsten och förskollärarna brister på många sätt och en vidare studie kring samarbetet vore fördelaktigt. Att forska om

socialtjänstens inställning kring orosanmälningar från anmälningsskyldiga kan även ge viktig information kring ämnet.

8 Referenser

Ahrne, G och P, Svensson (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne och Peter Svensson (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Annerbäck, E-M. G, Wingren. C-G, Svedin. och P,A, Gustafsson. (2010). Prevalence and characteristics of child physical abuse in Sweden - Findings from a population-based youth survey. *International Journal of Paediatrics*, 99 (8): 1229-1236.

Annerbäck, E-M. L, Sahlqvist. C-G, Svedin. G, Wingren. och P,A, Gustafsson. (2012). Child physical abuse and concurrence of other types of child abuse in Sweden - Associations with health and risk behaviors. *Child abuse & neglect*, 36 (7-8): 585-595.

Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter. (2009). Stockholm: UNICEF Sverige

Bauman, Z. (1993). *Postmodern etik*. Daidalos AB: Göteborg.

Bryman, A (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber.

Cocozza, M. P, Gustafsson. och G, Sydsjö. (2006). Child protection in Sweden: Are routine assessments reliable? *Acta Paediatrica*. 95 (11): 1474-1480.

Cocozza, M. P, Gustafsson. och G, Sydsjö. (2007). Who suspects and reports child maltreatment to Social services in Sweden? Is there a reliable mandatory reporting process? *European journal of Social Work*. 10 (2): 209-223.

Dahlin-Ivanoff, S (2015). Fokusgruppsdiskussioner. I: Göran Ahrne och Peter Svensson (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Eriksson-Zetterquist, U och G, Ahrne (2015). Intervjuer. I: Göran Ahrne och Peter Svensson (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Felitti, VJ, RF, Anda. D, Nordenberg. DF, Williamson. AM, Spitz. V, Edwards. MP, Koss. och JM, Marks. (1998). Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults. *American Journal of preventive medicine*. 14 (4): 245-258

Gilbert, R. A, Kemp. J, Thoburn. P, Sidebotham. L, Radford. D, Glaser. och L.H, Macmillan. (2009). Recognising and responding to child maltreatment. *The Lancet*, 373 (9658): 167-180.

Jakobsson, E. D, Lagerberg. M, Ohlsson. (1979). Early signs and symptoms in neglected children. *Child abuse and neglect* 3(2): 429-438.

Jönson, H (2010). *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber AB

Kalman, H och V, Lövgren (2012). Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I: Hildur Kalman och Veronica Lövgren (red). *Etiska dilemman: Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups utbildning AB

Karmen, T och T, Riine (2016). Preschool Teachers' Perceptions About and Experience with Child Abuse and Neglect. *Early Childhood Education Journal* 44: 21–30

Killén, K (2014). *Förebyggande arbete i förskola- samspel och anknytning*. Lund: Studentlitteratur AB

Lansford, J. K, Dodge. G, Pettit. J, Bates. J, Crozier och J, Kaplow. (2002). A 12-year prospective study of the long term effects of early child physical maltreatment on psychological, behavioral and academic problems in adolescence. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*. 156 (8): 824-830.

Lind, R (2014). *Vidga vetandet en introduktion till samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur AB

Lundén, K (2010). *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn*. Stockholm: Stiftelsen allmänna barnhuset.

Malmö stad (2013). *Att anmäla till socialtjänsten, information om att anmäla enligt 14kap 1§ SoL*. Malmö: Malmö stad.

Mortensen, J-A. M-A, Barnett. (2016). The role of child care in supporting the emotion regulatory needs of maltreated infants and toddlers. *Children and youth services review*, 64: 73-81

Nygren, L (2012). Risken finns, finns nyttan? I: Hildur Kalman och Veronica Lövgren (red). *Etiska dilemman: Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups utbildning AB

Proposition 2012/13:10 Stärkt stöd och skydd för barn och unga

Scott, M och S, Lyman (1968). Accounts. *American Sociological Review*, 33 (1): 46-62

SFS 2001:453 *Socialtjänstlagen*

SFS 2003:460 *Lag om etikprövning som avser människor*

Socialstyrelsen (2014). *Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn - Information för dig som är anmälningskyldig enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen*. Stockholm: Socialstyrelsen

Sundell, K (1997). Child care personnel's failure to report child maltreatment: Some Swedish evidence. *Child Abuse & Neglect*, 21 (1): 93-105.

Svensson, B. H, Andershed och S, Janson. (2015). A Survey of Swedish Teachers' Concerns for Preschool Children at Risk of Maltreatment. *Early Childhood Education Journal*, (6): 495-503.

Svensson, B och S, Janson. (2008). Suspected Child Maltreatment: Preschool Staff in a Conflict of Loyalty. *Early Childhood Education Journal*. 36 (1): 25-31.

Svensson, P och G, Ahrne (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Göran Ahrne och Peter Svensson (red). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Wästerfors, D (2008). Analytiska knep. I: Katarina Sjöberg & David Wästerfors (red). *Uppdrag:forskning*. Malmö: Liber AB

9 Bilagor

9.1 Presentationsbrev

INFORMATIONSBREV TILL STUDIEDELTAGARE

Förskollärares diskussioner kring anmälan barn som far illa

Du tillfrågas om deltagande i ovanstående intervjustudie.

Vi går sjätte terminen på socionom utbildningen på Lunds universitet och skriver just nu vår C-uppsats. Vår studie utgår ifrån förskollärare inom Malmö stad och syftet är att ta reda på hur ni diskuterar kring anmälan barn som far illa.

Vi skulle vilja göra en fokusgrupps intervju med dig. Den beräknas ta cirka 1,5 timme och genomförs av Hanna Beckman och Martina Karlsson. Det kommer att vara fokusgrupper vilket innebär att 4 förskollärare från samma förskola kommer medverka under intervjun. Intervjun kommer att äga rum på den aktuella förskolan.

Med din tillåtelse vill vi gärna spela in intervjun. Inspelningen samt anteckningar från intervjun kommer att förvaras oåtkomlig för utomstående och enbart användas för studiens syfte. Du kommer att vara helt anonym i studien.

Deltagandet är helt frivilligt och du kan avbryta när som helst utan att du behöver ange varför.

Om Du har några frågor eller vill veta mer, kontakta gärna oss eller vår handledare.

Med vänlig hälsning

Hanna Beckman
Student
Studerande på Socionom-
programmet

Martina Karlsson
Student
Studerande på Socionom-
programmet

Handledare
Olof Pavalder
Doktorand

9.2 Intervjuguide

Bakgrund:

- Ålder?
- Antal år som förskollärare?
- Antal år inom den nuvarande förskolan?
- Åldersgrupp på barnen?
- Känner ni varandra?
- Har ni gjort en anmälan barn i fara till socialtjänsten?
- Vem har ansvar över att göra anmälningarna på er förskola?

Kunskap:

- Vad för er är ett barn som far illa?
- Vilken kunskap upplever ni att ni fick under utbildningen om barn som far illa?
- Vilken kunskap upplever ni att ni har fått om barn som far illa sedan ni började jobba?
- På vilket sätt har denna kunskap hjälpt er i arbetslivet?
- Vilken kunskap anser ni behövs för att kunna göra en bedömning om ett barn far illa?

Alt följdfrågor:

- Anser ni att ni har tillräckligt med kunskap för att kunna göra bedömningar om barn far illa?
- Är barn som far illa något som aktivt diskuteras på arbetsplatsen?
- Har ni någonsin själva letat upp information kring barn som far illa?
- Vad anser ni att ni har för kunskap om olika typer av misshandel och definition av misshandel?
- Anser ni att det finns riskfaktorer gällande barn som far illa?
- Har ni fått information om organisationens riktlinjer och policys?

Oro:

- Vad betyder begreppet oro för er?
- Vilka situationer skapar en oro för barn hos er?
- Vilka tankar uppkommer när ni känner oro?
- Finns det faktorer som förstärker er oro? Alt. ge exempel två barn kommer med obytta blöjor och smutsiga kläder.
- Hur agerar ni när ni känner en oro för ett barn?
- Upplever ni ofta att ni känner en oro för barn? Beskriv.
- Känner ni att ni kan få stöd från kollegor när oro uppkommer?

Alt. följdfrågor:

- Återkoppla till riskfaktorer från tidigare tema.
- Om anmälningar görs → Hur lång tid brukar det gå från att ni blir oroliga till att ni anmäler?
- Litar ni på att er oro är befogad?

Anmäla:

- Hur upplever ni ert ansvar för att anmäla barn som far illa?
- Vilken information anser ni att ni behöver för att anmäla barn som far illa?

- Vid vilka situationer väljer ni att skicka en anmälan?
- Finns det situationer då oro uppkommer men anmälan ej görs? Isåfall vilka faktorer spelar in?
- Upplever ni att socialtjänsten är ett stöd vid en eventuell anmälan barn som far illa?
- Påverkar ert samarbete med socialtjänsten beslutet om att anmäla ett barn som far illa? Isåfall hur?
- Känner ni att ni kan få stöd av era kollegor om ni väljer att anmäla?
- Känner ni att ni kan få stöd från er chef kring anmälan barn som far illa?

Alt följdfrågor:

- Om anmälan gjorts → Vilka tankar uppkommer när en anmälan är gjord?